Эхэ найхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной декабриин нэгдэ гарана

Бүгэдэ арадай газетэ

1994 ФЕВРАЛЬ 26

Хабарай эхин бар
Һарын 15
СУББОТО
Гарагай 7
№ 39 (18881)
Газетын сэн
захилай 2 түх.
Хэлсээтэ сэн

Мүнөөдэрэй шухала асуудал

...МИ НАҺАМНАЙ ...ҮНЭЭШЬЕ ҮНЭТЭЙ

...үдэй болон компа... ...йдагыс, дэлгүүрэй ...эн юундэ олон оо... ...шагшад тухайлна ...ий түүхэтэй Гүрэнэй ...жа мүнөөшье тэрэл ...юулые эрхилһээр, ...хүдэлһоор зандаа. ...йдалаа, нэрэмнай Мүнөө Гүрэнэй ак... ...гэжэ нэрэтэй стра... ...рлэгдэнэбди. ...эхилһэмин ушартай ...эргэ Буряад Рес... ...раховой гуша гаран ...й. Бии болоһониннь ...гүүрэй экономикын ...хуу ажал ябуулга... ...ондоо мүрысэжэ хү... ...дүнгөө гэшэ. Мүнө... ...үүдэй (компаниуу... ...мон дунда ябуулдаг ...н бидэндэ зарим үе... ... Ушарыш гэхэдэ, ...ховани гэжэ эмхи... ...нимэнээ страховани ...ютэйт гэһэн номнол ...бшуу. ...ни хэдэг хүнүүдые... ...аргаар бэе тэшээ ...баха ehотэй. Зу... ...рэлгэдхэ зэргэгүй ... Гүрэнэй зүгһөө ...сахан байгуулга би... ...и. Республикымнай ...алнуудай хүдэлэ... ...ингаа бюджедтэ 92 ...үүлаа һэмдн. ...й фирмэдэ хүнүүд... ...миллион түхэриг ...рөһон байна. Эн... ...лионнинь страховани... ...үлэгдөө. Бэшэ мүн... ...өөсэ жасада үлэнэ. ...ойнгоо ажал ябуулга... ...гээшэбди. ...нимнай юрэнхы хэм... ...а жэлэйхиһээ 9 да... ...на. Тэрээнһээ гадна ...гоор бидэ 45 милл... ...оршотой гараабди. ...д бодото байдалые... ...удһээ үлүүгээр гэр... ...ховани хэдэгбибди ...хуушаараа үлэнхэй ...аһанай, байра бай... ...хибүүдэй.шагналай, ...хоз болон совхо... ...ряашанай) ажахын, ... предприятинуудай, ...мүнгэнэй болон бу... ...идическэ нюурнуу... ... абаһан мүнгэ бо... ...лга шэмэ түхэлэй ...Жэшээнь, юридиче... ...юй эрхэ байдалда ...шэ удхатай юм. ...ы ябуулгада хүлеэг... ...л тохёолдожо бо... ...ин түхэриг бэсэ ... хүбүүнэй түлөө ... түлөө һэмдн. ...анкһаа мүнгэ урь... ...дэлгэрэнги болоо. ...аһаа урид манда ...й байгаа һаань, ...ла болинхой. Ха... ...өһээ урид мүн... ... али ямар нэ... ...ой байдалтай һай... ...мүнгээ бусаажа ...нь шэнжэлжэ ...й гэжэ һанаа һаа, ...аань, бусаадагбди. ...ь урьһаар мүнгэ ...кономическа бухы ...агдана гээшэ ааб ... мүнгэ абагшын ...ааны гээд нэрлэг... ...процент хүрэтэр. ...й бүлын страховани ...нэнэй түлбэринь ...юм. Энэ түхэлэй ...ашагтан.

2

Хубини ажал ябуулгаар һонирходог болоһон нютариусуудай страховани гэжэ ойл болонхой. Хубини нотариусуд республика соомнан ...ла олон боложо байна.

Саашань хэлэхэдэ, гэрэй, байра байдалай, эд зоорлын, транспортын страховани хэхэ ушартнуд мүнөө үедэ олошоронхой. Хэнэйшье мэдэһээр, али тухай олон хулгай болоноб, ямар олон машина, мотоциклнуд хулгайда ороноо? Иимэ оршон бамдалда энэ түхэлэй страховани тон шухала болоно.

Жэшээнь, нэгэ эрхэтэнэй 8 миллионоор страховалһан шэб шэнэ «Жигули» машинань газаагаа байһанаа, машиныш салон соо гараһан галһаа боложо шаташоо. Машиныш мотоорһоо 700 мянган түхэригэй зарим юумэн үлөө гэжэ тодорхойлогдоод, манай фирмын зүгһөө эзэндэнь 7.300 мянган түхэриг түлэгдөө. Эзэнэй түлэһэн түлбэринь 200 мянган түхэриг байгаа. Тиимэһээ тэрэ 200 мянган түхэригөөрөө 7 миллион түхэриг абаһан болоно. Иигээд ерэхэдээ, саг соогоо страховани хэхэ гээшэ ехэ удхатай гээд ойлгохо шухала.

Үнгэрһэн зун ехэ үер болобо. Зуһалангуудаа страховалһан хүнүүдтэ бидэ дүн хамта горитой мүнгэ түлөө һэмдн. Теэд страховой түлбэрнин мүнгэн элдэб хэмжээнэй байгаа. Мүнгэнэй үнэ сэнгэй буужа байһан сагта эрхэтэд страховой мүнгэнэйнгөө хэмжээе ехэ болгоһон байгаа һаа, ехэ мүнгэ абаха һааб даа.

Гэхэ зуура, тон орёо, хүндэ, амгалан бэшэ байдалда һуужа байхадаа, гэнтын аюулһаа (жэлдээ нэгэ) страховани хэхые хүн бүхэндэ дурадхаха байнаб. Түлбэринь мнил 2 процент юм.

Үгынгөө түгэсхэлдэ, мүнгэнэймнай жаса бага бэшэ юм гээд онсо тэмдэглэхэ байнаб. Тэрээнһээ гадна һаяын сагта акциинуудые худалдаха һанаатайбди. Бидэнтэй мурысэдэг страховой компаниуд нимэ юумэ хэжэ шадахагүй, манайхидал адли ноёсэ мүнгэтэйшье бэшэ. Тэдэмнай спонсорнуудай хүсөөр амидардаг ха юм. Эрхүүдэ тээмэндэ болоһон авиа-аюулда орогшодто түрэнэй зүгһөө гэр бүлынхидтэнь, тэжэлгэдэг хүнүүдтэнь, туд тудтань, 75 мянган түхэриг түлэгдөө һэн. Харин тиихэдэнь Госстрах үшөө 75—75 мянган түхэригэй хэмжээнэй туһаламжа үзүүлээ ха юм. Эндэһээ гүрэнэй страхованиин үүргэ харюусалгын уг удхань ойлгосотой гээд һанагдана.

Ц-Х. ЦЫРЕНОВА.
Гүрэнэй акционернэ страховой «Бурятия» гэжэ фирмын генеральна директорэй орлогшо.

Буряад Республикын Министрнүүдэй Советтэ

ЯМАР ХҮДЭЛМЭРИ ЯБУУЛАГДАНАБ?

Мухар-Шэбэрэй болон Хурамхаанай аймагуудта хүдөө ажахын (аграрна) хубилалтын ямараар бэелүүлэгдэжэ, малай үбэлжэлгын хэр үнгэргэгдэжэ байһан тухай асуудалые республикын Министрнүүдэй Совет хаража үзөөд, тусхай тогтоол абаба.

Тиихэдээ эңэ талаар эдэ аймагуудта зарим тэды хүдэлмэри хэгдэнэ гэжэ тус тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Тусхайлбал, «Газарай реформо бэелүүлхэ талаар зайлашагүй шухала хэмжээнүүд тухай» Россин Федерацнин Президентын 1991 оной декабриин 27-до гараһан Зарлигай үндэһоор, мүн Буряад Республикыш Министрнүүдэй Соведэй 1992 оной январиин 24-дэ абтаһан тогтоолые дүүргэлтэ болгон, эдэ аймагуудта газарай жаса (фонд) бии болгогдоо, газар шэнээр хубаарилагдаа. Мухар-Шэбэрэй аймагта хүн бүхэндэ 20 гектар, Хурамхаанай аймагта хүн бүхэндэ 13 гектар газар хүртэхэ гэжэ хубаариин пай (хубита) тогтоогдоо. Бүхы газар хүдөө ажахы эрхилдэг коллективүүд болон ажахынуудта өөһэдынь зоори болгогдожо үгтөө.

Мүнөө Мухар-Шэбэрэй аймагта хамтын 14, таряашадай 107 ажахы эмхидхэгдэнхэй. Бүхыдөө 9,2 мянган хубиин ажахытай, айлнуудые хамталһан нютагай 16 захиргаан бии болгогдонхой.

Хурамхаанай аймагта хүдөөгэй зоной өөһэдөө өөһэдыгөө хүтэлбэрилхэ захиргаанай мэдэлдэ бүхыдөө 42,8 мянган гектар газар үгтөө.

Ажахынуудаа колхоз, совхоз гү, али хүдөө ажахын бусад предприяти болон эмхидэлнүүд боложо хубилгаһан зон лэ газар ашаглагшад болгогдожо, бүридхэлдэ шэнээр абтана. Тэрэнэй үндэһоор ажахынуд газарай хубаариин хубитые өөһэдынгөө зоори болгожо, тусхай үнэмшэлгэтэйгээр абаа. Тэрэнээ хэлсээгээр баталаа. Хүдөө ажахын бэшэ гэжэ тоотой организаци, предприятинуудта газар эдлэхээрнь даалгагдажа. баһал үнэмшэлгэтэйгөөр үгтөө.

Айлнууд бууса шадархи газараа үмсын зоори болгожо абахадаа, нютагуудай захиргаануудта хандаха ehотой гэжэ республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо заагдана.

Гэхэтэй хамта ажахынуудай эмхидхэлые шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ ёһо тэдысэ хандаһан дээрэһээ эдэ аймагуудай ажахынуудай экономическа байдал эрид муудаа. Газарай реформо бэелүүлхэ хэрэгэй хангалтагүйгөөр, алдуу эндүүтэйгээр үнэргэгдэһэн дээрэһээ тааруугүй хойшолонгуудшье тохёолдоно гэжэ тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Гансахан энэнһээ боложо. Мухар-Шэбэрэй аймагай таряашадай ажахынуудай «Одон» эблэлдэ газар болон зоорине үмсэлэлгын хубитанууд болгожо хубааха үедэ анхан совхозой гэшүүд байһан 57 хүнинь юушье абаагүй һаадаг.

Хурамхаанай аймагай таряашадай ажахынуудай «Гаарга» эблэлдэ, «Элигшэн» болон «Хара-Модон» гэжэ нэгэдлнүүдтэ мүнөө хүрэтэр хүдэлмэрилэгшэдтэ зоорини, газарай хубита хубаагдажа үгтөөгүй байһаар.

Эдэ аймагуудта газарай реформыг удха шанар, уг зорилго тухай зоной дунда ойлгуулажаһан хүдэлмэри ябуулагданагүй. Гадна Хурамхаанай аймагта гаражнууд болон машинно-тракторна мастерской, мүн ажахын бусадшье объектнүүдые нэгдхэжэ, хангалгын агротехсервисэй пунктнуудые нээхэ тушаа юуншье хэгдэнэгүй.

Энэхэтэй хамта эдэ хоёр аймагта малай үбэлжэлгэ баһал бэрхэтэйгээр үнгэргэгдэжэ байна. Илангаяа Хурамхаанай аймагта малай тоо толгой ехээр хороогдоно, ашаг шэмэнь улам доошолно. Нёдондо эндэ үнеэн бүриһөө ойрдоол 670 литр һүн һаагдаа. Зуун үнеэн бүриһөө 35 тугал, зуун хонин бүхэнһөө 42 хурьган түлжүүлэгдээ. Һүүлэй хоёр-гурбан жэл соо малай үүлтэр һайжаруулха талаар ямаршье хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Олонхи ажахынуудта тэжээл буйлуулха, шанаржуулха цех, кухинууд хүдэлгэгдэнэгүй.

Экономическа харилсаанай шэнэ эрхэ байдалда тус аймагуудай мүнгэ зөөреэр дутаалдажа, ехэ үри шэридэ дарагдан, бэрхэтэй байдалда орожоо тухай олон жэлэ, баримтанууд эндэ харуулагдана. Жэшээнь, Хурамхаанай аймагай ажахынуудай байгша оной январиин 1-дэ өөһэдынгөө тоосооной счедтэ ойрдоол 47,3 миллион түхэриг мүнгэтэй байгаад, харин банкнуудта аяар 110э миллион түхэриг, мүнгэ үритэй байна. Үнгэрһэн жэлдэ эндэмэ ажахынуудай хамта 16,5 миллион түхэриг гарзатай гараа. Энэнтэй хамта мяханай комбинат, тоһоной завод гэхэ мэтэ предприятинуудай ажахынуудта 104,6 миллион түхэриг мүнгэ үритэй байха юм.

Хүн зондо олзо оршын хүртэсын талаар Хурамхаанай аймаг республика соо һүүлшын үуринуудай нэгые эзэлнэ. Хүдөө ажахыда хүдэлдэг хүн бүхэнэйнь һарын салин дунда зэргээр 18—20 мянган түхэригһөө дээшэ гаранагүй.

Нүгөө талаараа Мухар-Шэбэрэй аймагай олохон ажахынууд ашаг олзо оруулха зорилготойгоор хүдөө ажахын продукци өөһэдөө буйлуулха тушаа зарим тэды хэмжээнүүдые абана. Жэшээнь, Суулгын хүдөө ажахын предприятида малай арһа элдэхэ, тэрээгээр гутал, хубсаһа өёхо цех хүдэлгэдэнэ. Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра» колхозуудта, «Забайкалец» хамтаралда талха татаха вальцово тээрмэнүүд тодхогдонхой. Аймагай ажахынууд һүнэй заводые акционировалаа, мүн аймаг соо үнэтэ арһатай ан үсхэбэрилхэ, эгэл бариха, загаһа олзоборилхо хүдэлмэри эрхилэгдэдэг боложо байна.

Саашалаа эдэ аймагуудта хүдөө ажахын үйлэдбэридэ бэелүүлэгдэжэ байһан хубилалтые улам гүнзэгрүүлхын, малай үбэлжэлгые шадаал һаа бага гэлтэтэйгээр үнэргэхэн тула хэдэн шухала хэмжээнүүдые абаха гэжэ республикын Министрнүүдэй Совет тогтоообо.

Аграрна реформо бэелүүлхэ, малай үбэлжэлгэ үнэргэхэ талаар бии байһан дутагдалнуудтуй тушаань Мухар-Шэбэрэй аймагай захиргаанай гулваа С. В. Иваново, хүдөө ажахын управленин дарга В. Ф. Викуловта, илангаяа Хурамхаанай аймагай захиргаанай гулваа В. Д. Цыреновтэ шанга һанаулга хэгдээ.

Зөөри үмсэлэлгын талаар эмхидхэлэй элдэб гуримтай ажахынуудай жэгдэ хүдэлхэ, саашадаа хүгжэхэ хэрэгтэнь туһалхаар эрхэ байдал бии болгохо, һайн шанартай үрэһэ, үүлтэртэ мал худалдажа абаха, мүн бусадшье материально-техническэ хангалгын талаар туһалха гэжэ республикын Хүдөө ажахын болон эдеэ хоолой министерствэдэ, Таряашадай ажахынуудай болон хүдөө ажахын кооперативуудай эблэлдэ даалгагдаа.

Тэрэшэлэн үрэһэ, үтэгжүүлгэ, шэнгэн түлишэ, тоһодолгын хэрэгсэл, ветеринарна эмдом худалдажа абахадань, хэрэгтэй мүнгэ таһалжа үгэхэ арга олохо гэжэ республикын Финансын министерствэдэ, Республикын Национальна банкда дурадхагдаба. Эдэ аймагуудта гүрэнэй зүгһөө ветеринарна хангалгые һайжаруулхын тула тус бүридэнь ветеринарна 2—2 пункт нээхэ гэжэ заагдаа.

Мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдые хангалгые һайн болгохо хэмжээнүүдые абаха гэжэ Буркоопсоюзай правленидэ, Элүүрые хамгаалгын, Соёлой министерствэнүүдтэ даалгагдаа.

Адууһа малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнэргэхэ, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ, худалдалгые тогтонижоруулха тушаа нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаха, үбэлэй үедэ мал ажалай бухы объектнүүдые нарин хиналтада абаха, малай тоо толгойн хороогдожо, ашаг шэмэнь доошолуулагдажа байһан ушарта оксо анхарал хандуулха, энэ талаар бүхы дутагдалнуудые түргэн усадхаха гэжэ аймагуудай захиргаануудай гулваанарта, республикын Хүдөө ажахын министерствэдэ даагдаа.

Буряад Республикын Верховно Соведэй

ТОГТООЛ

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ АРБАН ЗУРГААДАХИ СЕССИИЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

Буряад Республикын Верховно Совет **ингэжэ тогтоообо:**

Буряад Республикын Верховно Соведэй арбан зургаадахи сессиие 1994 оной мартын 14-дэ Улаан-Үдэдэ зарлаха.

Буряад Республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Л. ПОТАПОВ.

Улаан-Үдэ.
1994 оной февралиин 23.

НАЙДАЛ ТҮРЭБЭ

«Агропромхимия» предприятиин ажал хэрэгүүд саашадаа урагшатай ябамаар гэһэн найдал түрэбэ. Ушар шалтаг гэхэдэ, энэ ажахы одоол найдамтай зоной гарта даалгагдаба ха.

Бүхы акциинуудай 52 процентнь ажалша коллективэй гарта оробо. Тиихэдэ «Сагаан эдеэн» гэһэн акционернэ бүлгэм 236 акци худалдажа абаа юм. Тэрэшэлэн акционернүүдэй тоодо Георгиевкын болон Үдын хүдөөгэй ажахынууд, Хасууртайн совхоз, таряашадай болон фермернүүдэй районно нэгэдэл оролсобо.

Директорнүүдэй совет энэ предприятиин дэргэдэ эмхидхэгдээ. Бүридэлдэнь Г. М. Аханянов, В. Г. Смородинкэв, А. Г. Гынденов, И. О. Гуляев, Р. И. Итын гэгшэд оробо. Энэ акционернэ шэнэ бүлгэмэй генеральна директорээр Г. М. Аханянов һунгагдаа.

Энэ бүлгэм «Агропромхимия» гэһэн нэрэеэ даб дээрэ хубилгахагүй хэбэртэй. Мүнөө үедэ хэжэ байһан бүхы худалмэрсэ саашань тэрэ хэбэрнь үргэлжэлүүлхые харааланхай юм.

Б. БАЗАРОВ.
Хоринин аймаг.

Хэдэн һара соо үргэлжэлдэг шэмэрүүн хүйтэн үбэлэй сагта мал хаража байһан зэндэ хаанашье адлил хүшэр хүндэ байдаг ааб даа.

[illegible] и чанга а малай эндэхи үндэр хада уула, ой тайга газарта үүэлынь бүришье шэрүүн, малшадта одоол орёо бэрхэтэй, гай гасалан ехэтэй байдагынь элитэ. Малай эдихэ үбһэ хоолой хэзээдэ хомор байдаг, үхэрнүүдээ, адуу мэридээ бүхэли үбэлдөө хээрэ бэлшээжэ, ондо оруулдаг эндэхи ажахынуудай ёһотойл шанга шалгалта дабажа гарана.

Энэ я[illegible]жа байгша үбэлжэлгэшье баһал олохон бэрхэшэлнүүдые ушаруулна. Үрдын томо колхозуудай хуу һалажа, орондонь жэжэ ажахынуудай боложо таһарһан эблэлнүүд мүнөөнэй экономическа ехэ дэрсйтолгын үедэ тулижа, тухашаржа байхаһаа гадна, нёдондоной ган гасуурһаа уламжалан, үнөөхил үбһэ хулһаар дутаалдажа, үбэлжэлгые арайшамайхан лэ үнгэргэжэ байна.

Гэхэтэй хамта анханһаа хойшо али олон хүндэ хүшэр сагуудые үзэһэн, нилээд боргожоһон малшад ехэшье ухаа мэдээ алдангүй, хэдэг ажалаа жэнэдгүй хэзд лэ байна гэхээр.

Һаяшаг «Балагта» колхозой түрүүлэгшэ Г. Д. Гармаевтай хөөрэлдэхэдэмни, энэ харюусалгатай хаһа яһала бараг һайн гаталагдажа байна гэжэ тэрэ абаһаар тэмдэглээ һэн.

— Ажахымнай олонхи мал Тинсэ гол зубшаһан нарихан хүндынүүдтэ үбэлжэдэг. Эндэ мүнөө үбэлдөө сахан багашаг байжа, үхэрнүүд ехэ ядамаргүй бэлшэнэ. Ой модоной захаар, хада гүбээ газараар малай эдихэ хагдан яһала бии. Олонхи гүүртэнүүдтэ хабарай хагсууда, мүн мүнөөнэй саһа шуурганда илангаяа жэжэ малда эдюулхэ бага зэргэ үбһэн бии.

— Үбһэ хулһаар дутамаг, үбэлэй бэлшээреэр бага Сорогой колхоздо туһаламжа болгон, 300 һарлаг үхэр бидэ өөһэдынгөө газар дээрэ үбэлжүүлжэ байнабди, —гэжэ Галдан Дашеевич хэлэнэ.

Хэнэйшье мэдэһээр, ямаршье эрхэ байдалда хүнүүдэйл хүсэл оролдолгоно, тэдэнэй мэргэжэл шадабариһаа ажалай үрэ дүнгүүд сэхэ дулдыдадаг ааб даа. Эндэшье мүнөө малшад лэ үбэлжэлгын бухы хүшэр хүндые, хамаг харюусалгые бэе дээрээ даажа гарана. Түрүүлэгшэ колхозойнгоо хэдэн бэрхэ малшадые нэрлээ һэн.

Тусхайбал, залуу малшан Баяр Унжуев гэр бүлөөрөө Балагтын Башаргната гэжэ газарта 70 һарлаг үүлтэрэй үнеэдые харуулна. Нютагай суута малшад ябаһан Жамса Туласвич эсэгээ, Дулма Дашеевна эхээ дахажа, тэрэ баяр дүй дүршэлыень халан абаһан хүбүүн. Мүнөө энэ үүртын мал яһала тобир һайн ондо оруулагдана.

Эдэнэрһээ үшөө саашаа Хужарта-Горхон гэжэ ёһотойл һарьдаг уулада дутэ газарта Дагба Унжуев 70 шахуу адуу манажа үбэлжэнэ. Тэрэнэй һүрэг соо хольын хойто Яхад оронһоо асарагдаһан азарга табигданхай. Тиигэжэ эндэхи шэрүүн хатуу уларилда тэсэмгэй, шэрхи унагад абтана. Үнгэрһэн жэлдэ зуун гүүн бүхэнһөө 95 унаган түлжүүлэгдээ һэн. Мүнөө адуунинь үсэ шадалаар яһала бараг, шанга хүйтэнэй хаһые дабажа байнхай.

Хоёр жэлэй саана «Улаан-Аха» колхозһоо һалажа, эндэ «Алаг-Шулуун» гэжэ багахан ажахы бии болоһон юм. Тэрэнэй түрүүлэгшэ Ж. Д. Самбяловтай хөөрэлдэхэдөө, баһал ажахыда малай үбэлжэлгын ямараар үнгэргэгдэжэ байһаар һонирхобобди.

— Заха холо газарта оршодог манай эндэ анханһаа хойшо барилга ёһоор хэгдэдэггүй, малай байрашье һүрхэй һайн бэшэ, гүб даа. Тиимэһээ шэнээр эмхидхэгдэһэн ажахыда али олон бэрхэшээл ушарна. Дутуу дунда юумэн олон. Тиинбэ яабашье адууһа малаа гарза хоролтодо оруулангүй үбэлжүүлхэ гэжэ малшадиай арга шадалаараа оролдоно.

— Бүхыдөө 500 гаран үхэртэй. 760 хонидтойбди. Тэдэмнай арбаад үбэлжөөнүүдтэ байлгагдана. Малай эдихэ юумээр ехэ ядалданагүйбди. Манайда эбэртэ бодо мал гол түлэб һарлагуудюм. Тэдэ сэнэнхидээ хада. уулын үбэр талаар, ой модон соогуур бүхэли үбэлдөө бэлшэжэ гарадаг гэшэ. Теэд энэ үбэлдөө эндэмнай саһан ехэ байгаад, бэрхэтэйшэг болоихой,—гэжэ Жамбал Дамбаевич хэлэнэ.

— Энэ жэлдэ малай түл түрэсэ хэр абтана гээшэб? — гэжэ асуухада, тэрэ нигэжэ харюусана:

— Жэшээлхэдэ, байгша ондо бухы 140 үнеэдһээ адагынь 100 тугал абахал һанаатайбди. Тиихэдэ эхэ хонидһоо хамтадань 200 хурьгадые абажа томо болгохо түсэбтэйбди. Мүнөө отарануудта хурьгад түлэг абтажа байна. Хонишон В. М. Ошировтон — 120 хурьгадтай, О. П. Цыреновтэн—75 хурьгадтай болонхой. Эдэ хоёр хонишод байгша ондо һүрэгэйнгөө зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлхэл зорилготой.

Эдэ бүгэдэһөө ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ, алишье талаараа хүндэхэн эрхэ байдалда хүдэлжэ байбашье, эдэ ажахынуудай малшад урма зоригоо мохоогүй, харюусалга, оролдолгоёо доошолуулаагүй хүдэлнэ гэхээр. Тиимэһээ хэды бэрхэтэйшье һаань, эндэ малай үбэлжэлгэ бараг һайнаар дабагдаха гэжэ этигдэнэ.

В. ГАЛСАНОВ.
Ахын аймаг.

Малай үбэлжэлгэ—шанга шалгалта

«БАРАГ ҺАЙН ҮНГЭРГЭХЭБДИ»

УРМАА ХУХАРЖА, УРУУЖАНГҮЙ...

Улаан-Удын хилээмэнэй завод «Бурятхлебпром» нэгэдэлэй бүридэлһөө гаража, «Хлеб Улан-Удэ» гэһэн акционернэ бүлгэм боложо бүридэнэн байна.

Һая тус бүлгэмэй үйлэдбэрнин-экономическа таһагай начальник Н. Е. Бранчуковатай уулзажа, ажал хэрэгүүд тухайгаа тобшохопоор хөөрэжэ үгэхыень гуйбабди.

— Заводоймнай оньһон түхөөрэлгэнүүд үнинэй, хуушаранхай, тиимэһээ гаргашамнай ехэ. Энэхнээ уламжалан, хилээмэнай хотын бусад заводуудай продукциһаа үнэтэй болоно.

Бидэ мүнөө гаргашала бага болгожо, хилээмэеэ хямда, дундуур сэнтэй болгохо гэһэн зорилго урдаа табинхайбди. Түүхэй эд өөһэдөө олохо баатай болоноби. Зауминскын талханай продуктнуудай комбинадһаа—гурил, Улаан-Удын шубуунай фабрикаһаа урданайхяараа үндэгэ худалдан абанабди, — гэжэ Нина Евдокимовна хөөрэбэ.

Эндэ хамта дээрээ 60 гаран янза бүриин продукци гаргагдана. Сүүдхэдээ 14 тонно хилээмэн, 2,5 тонно сухаари, 4 тонно кондитерска зүйлнүүд үйлэдбэрилэгдэдэг.

Нёдондоной хитод жэшээлбэл, хилээмэнэй продуктнуудай үнэтэй болоһонһоо уламжалан, худалдан абагшадай эрилтэ хэрэглэмжэ бага болоо. Сасуулаад үзэбэл, 1993 ондо хилээмэн сүүдхэлээ 22 тонно, сухаари—3, кондитерска зүйлнүүд—7 тонно гаргагдадаг байгаа. Республикын Сэнгүүдэй талаар гүрэнэй комитет хилээмэн ба хилээмэнэй зүйлнүүдтэ сэн тогтоодог юм. Харин кондитерска бусад продукцида сэнгүүд һула табигданхай.

18 магазинда заводой бэлэн продукци худалдагдадаг. Мүнгэн һангай дутаха ушар эдэнишешье дайраа. Энэнһээ боложо, март һараһаа худэлмэришэдэй тоо үсөөрүүлэгдэхэ юм.

Хэды хүндэ хүшэршье һаань, тус предприятиин коллектив урмаа хухаржа, һанаагаа уруужангүй, хотын хүн зониие эдеэ хоолой эгээл шухаг зүйлөөр хангаха хэрэгтэ өөһэдынгоо хубита оруулна.

Т. ЦЫРЕНОВА.

Дэлгүүр: ажамидарха арга бэдэрхэ

ХҮЛЕЭХЭ САГНАЙ ҺАЛАА

Һая наашадаашье манай аймагай ажахынууд нимэ хүшэр хүндэ байдалда ороогүй юм. Мүнөө бүхы колхоз, совхозуудай иматтал эндэ тэндэһээ арай-шамай гэжэ, айхабтар ехэ гаргашатайгаар асарһан, һолоомо, үбһэ малдаа эдюулжэ, үбэлжэлгые туйлай бэрхэтэйгээр үнгэргэжэ байна.

Хайшан гэжэ, ямар аргаар үхэрнүүдээ хуу һалгаажархингүй, хүхэ ногоон дээрэ гаргаха гээшэбибди гэжэ үдэрэй һанаан, һуниин зуудэн болоожо ябахаһаа ондоо юумэн манда үгы гэхээр болонхой. Юуб гэхэдэ, манайда динлэнхидээ һайн симментал—һү шэмэ ехэтэй үүлтэртэ үхэрнүүд үсхэбэрилэгдэнэ бшуу.

Үрда жэлнүүдтэ Кабанскын аймагай алишье нютагта ехэ ган гасуурай боложо, үбһэ ногооной, илангаяа тарыанай, тэжээлэй ургамалнуудай ёноор абтаагүй байһан үшар тон үсөөн. Ажахынууд жэлһээ жэлдэ малаа үбһэ хоолоор ехэ таһалдуулдаггүй, аймаг соо малай условно толгой бүхэндэ адагынь 20—22 центнер тэжээлэй единицэ болохо үбһэ, сенаж, силос, талха тарыанай зүйлтэй байдаг, үбэлжэлгые ядамаргүй үнгэргэдэдэг байгаа.

Харин нёдондо доройтоһон дээрэмнай бүри нэрбэхэ гэнэндэл, байгаалиин байдал, сагай уларил шангахан сохилто хээ. Хабарһаа эхилээд, бүхэли зундаа хура бороо мүртэй ороогүй байһан аад, август соо гэнтэ ехэ үер ерэжэ, Сэлэнгэ мүрэнэй адагай бүхы набтар газарай тарыалан, сабшалангые хуу үһан абашоо һэн. Нигэжэ аймагай хүдөө ажахы, илангаяа мал ажал ехэхэн хохидолдо ороо. Үнгэрһэн жэлдэ ажахынууд малай условно толгой бүхэндэ оройдоол 6,17 центнер тэжээлэй единицэ болохо үбһэ хоолтой үбэлжэлгые эхилээ юм. Сэлэнгын хойто талын ажахынууд бүришье баһа үбһэ тэжээлтэй байгаа. Жэшээнь, 1992 ондо аймаг соо 124,4 мянган центнер үбһэн абтаһан һаа, нёдондо тэрэнь оройдоол 72,7 мянган центнер болоо. Сенаж хоёр дахин, силос таба дахин багаар ноосэлэгдөө.

Эдэ тоо, баримтануудые юундэ дурданабши гэхэдэ, Кабанскын аймаг промышленна предприятинуудаар олон, гол түлэб хото городуудай, хүдөөгэй томо тосхонуудай зониие түбхын түрүүн һүнэй зүйлнүүдээр хангадаг байһан, хангаха уялгатайшье аймагуудай нэгэн гээшэ. Тиимэһээ илангаяа будүүн болон шэмэтэ тэжээлгүй һаа, хайшан гээд сагаан эдеэ ехээр үйлэдбэрилэхэбши?

Хэды тиигэбэшье мал ажалаймнай хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн жэлые муу бэшээр дүүргээ гэжэ хэлэхээр. Нёдондо ажахынууд гүрэнэй захилаар 8560 тонно һү худалдаха байһан аад, тэрэнээ 8964 тоннодо хүргөө юм. Алишье талааараа хүшэр хүндэ байһан жэлдэ һаалишаднай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1914 килограмм һү һаагаа. Энэнь урда жэлэйхиһээ 20 килограммаар багашье һаа, мүнөө хаа хаанагүй үнеэдэй һү шэмын ехээр доошолуулагдажа байһан сагта муу бэшэ үрэ дүн гэбэл, алдуу болохогүй.

Нёдондо 20 гаран һаалишад үнеэн бүриһөө 3000 килограммһаа дээшэ һу һааба. Тэдэнэй дундаһаа Хандалын совхозой суута һаалишан Любовь Изюрьева үнеэн бүриигөө жэлэй һаамые 3772 килограммида хүргэжэ, хамтадань 1094 центнер һу абаа. Мүн Байгалай түршалга-үйлэдбэриин ажахын Закалтусай фермын коллектив (даагшань А. Є. Никонов) үнеэн бүриһөө 3170 килограмм һу абажа шадаа. Эндэхи бэрхэ һаалишад Александр Иванов, Галина Портнягина, Нина Киселёва, Мария Непомнящих, Любовь Никонова гэгшэд үнеэн бүриһөө 3196—3226 килограмм һу һаахан байна. «Твороговский» совхозой һаалишад Людмила Гусева, Валентина Мошкина гэгшэд баһал тэды шэнээн һу һаагаа. Жэл соо үнеэн бүриһөө 2500—2800 килограмм һу һаахан һаалишад Кабанскын, Хандалын совхозуудта олон.

Сагаан эдеэ үйлэдбэрилгэ тухай үшөө юу хэлэхэб гэхэдэ, ажахынууд үнеэдэйнгээ тоо толгой дан ехээр үсөөлөөгүй, тэдэнэйнгээ һу шэмые улүүсэ ехээр доошолуулаагүй байһанай ашаар энэ продукци үдэр бүхэндэ гүрэндэ худалдажа, ядахын сагта хүнүүдэйнгээ ажалай түлөөһэ таһалдуулангүй, түлэхэ арга̀тай болоно бшуу. Мүнөө эндэмнай 7000 шахуу үнеэд харуулһалгардажа, һаалгагдажа байна. Энэнь зарим тэды найдал түрүүлиэ.

Гэбэшье саашадаа энэ һалбарияа бүрин бүтэн байлгахамнай туйлай бэрхэтэйл боложо байна. Эндэ гансал сагай уларилай хойшолон зэмэтэй бэшэ. Түбэгтэйхэн Тахяа жэлэй үнгэржэ. Нохой жэлэй гарахада ерэхэ хабар, зун, намар сагай улын совхозой суута һаалишан Любовь Изюрьева үнеэн бүриигөө жэлэй һаамые 3772 килограммида хүргэжэ, хамтадань 1094 центнер һу абаа. Мүн Байгалай түршалга-үйлэдбэриин ажахын Закалтусай фермын коллектив (даагшань А. Є. Никонов) үнеэн бүриһөө 3170 килограмм һу абажа шадаа. Эндэхи бэрхэ һаалишад Александр Иванов, Галина Портнягина, Нина Киселёва, Мария Непомнящих, Любовь Никонова гэгшэд үнеэн бүриһөө 3196—3226 килограмм һу һаахан байна. «Твороговский» совхозой һаалишад Людмила Гусева, Валентина Мошкина гэгшэд баһал тэды шэнээн һу һаагаа. Жэл соо үнеэн бүриһөө 2500—2800 килограмм һу һаахан һаалишад Кабанскын, Хандалын совхозуудта олон.

Сагаан эдеэ үйлэдбэрилгэ тухай үшөө юу хэлэхэб гэхэдэ, ажахынууд үнеэдэйнгээ тоо толгой дан ехээр үсөөлөөгүй, тэдэнэйнгээ һу шэмые улүүсэ ехээр доошолуулаагүй байһанай ашаар энэ продукци үдэр бүхэндэ гүрэндэ худалдажа, ядахын сагта хүнүүдэйнгээ ажалай түлөөһэ таһалдуулангүй, түлэхэ арга̀тай болоно бшуу. Мүнөө эндэмнай 7000 шахуу үнеэд харуулһалгардажа, һаалгагдажа байна. Энэнь зарим тэды найдал түрүүлиэ.

Гэбэшье саашадаа энэ һалбарияа бүрин бүтэн байлгахамнай туйлай бэрхэтэйл боложо байна. Эндэ гансал сагай уларилай хойшолон зэмэтэй бэшэ. Түбэгтэйхэн Тахяа жэлэй үнгэржэ. Нохой жэлэй гарахада ерэхэ хабар, зун, намар сагай уларил шангахан сохилто хээ. Хабарһаа эхилээд, бүхэли зундаа хура бороо мүртэй ороогүй байһан аад, август соо гэнтэ ехэ үер ерэжэ, Сэлэнгэ мүрэнэй адагай бүхы набтар газарай тарыалан, сабшалангые хуу үһан абашоо һэн. Нигэжэ аймагай хүдөө ажахы, илангаяа мал ажал ехэхэн хохидолдо ороо. Үнгэрһэн жэлдэ ажахынууд малай условно толгой бүхэндэ оройдоол 6,17 центнер тэжээлэй единицэ болохо үбһэ хоолтой үбэлжэлгые эхилээ юм. Сэлэнгын хойто талын ажахынууд бүришье баһа үбһэ тэжээлтэй байгаа. Жэшээнь, 1992 ондо аймаг соо 124,4 мянган центнер үбһэн абтаһан һаа, нёдондо тэрэнь оройдоол 72,7 мянган центнер болоо. Сенаж хоёр дахин, силос таба дахин багаар ноосэлэгдөө.

Эдэ тоо, баримтануудые юундэ дурданабши гэхэдэ, Кабанскын аймаг промышленна предприятинуудаар олон, гол түлэб хото городуудай, хүдөөгэй томо тосхонуудай зониие түбхын түрүүн һүнэй зүйлнүүдээр хангадаг байһан, хангаха уялгатайшье аймагуудай нэгэн гээшэ. Тиимэһээ илангаяа будүүн болон шэмэтэ тэжээлгүй һаа, хайшан гээд сагаан эдеэ ехээр үйлэдбэрилэхэбши?

Хэды тиигэбэшье мал ажалаймнай хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн жэлые муу бэшээр дүүргээ гэжэ хэлэхээр. Нёдондо ажахынууд гүрэнэй захилаар 8560 тонно һү худалдаха байһан аад, тэрэнээ 8964 тоннодо хүргөө юм. Алишье талааараа хүшэр хүндэ байһан жэлдэ һаалишаднай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1914 килограмм һу һаагаа. Энэнь урда жэлэйхиһээ 20 килограммаар багашье һаа, мүнөө хаа хаанагүй үнеэдэй һү шэмын ехээр доошолуулагдажа байһан сагта муу бэшэ үрэ дүн гэбэл, алдуу болохогүй.

Нёдондо 20 гаран һаалишад үнеэн бүриһөө 3000 килограммһаа дээшэ һу һааба. Тэдэнэй дундаһаа Хандалын совхозой суута һаалишан Любовь Изюрьева үнеэн бүриигөө жэлэй һаамые 3772 килограммида хүргэжэ, хамтадань 1094 центнер һу абаа. Мүн Байгалай түршалга-үйлэдбэриин ажахын Закалтусай фермын коллектив (даагшань А. Є. Никонов) үнеэн бүриһөө 3170 килограмм һу абажа шадаа. Эндэхи бэрхэ һаалишад Александр Иванов, Галина Портнягина, Нина Киселёва, Мария Непомнящих, Любовь Никонова гэгшэд үнеэн бүриһөө 3196—3226 килограмм һу һаахан байна. «Твороговский» совхозой һаалишад Людмила Гусева, Валентина Мошкина гэгшэд баһал тэды шэнээн һу һаагаа. Жэл соо үнеэн бүриһөө 2500—2800 килограмм һу һаахан һаалишад Кабанскын, Хандалын совхозуудта олон.

Сагаан эдеэ үйлэдбэрилгэ тухай үшөө юу хэлэхэб гэхэдэ, ажахынууд үнеэдэйнгээ тоо толгой дан ехээр үсөөлөөгүй, тэдэнэйнгээ һу шэмые улүүсэ ехээр доошолуулаагүй байһанай ашаар энэ продукци үдэр бүхэндэ гүрэндэ худалдажа, ядахын сагта хүнүүдэйнгээ ажалай түлөөһэ таһалдуулангүй, түлэхэ арга̀тай болоно бшуу. Мүнөө эндэмнай 7000 шахуу үнеэд харуулһалгардажа, һаалгагдажа байна. Энэнь зарим тэды найдал түрүүлиэ.

Гэбэшье саашадаа энэ һалбарияа бүрин бүтэн байлгахамнай туйлай бэрхэтэйл боложо байна. Эндэ гансал сагай уларилай хойшолон зэмэтэй бэшэ. Түбэгтэйхэн Тахяа жэлэй үнгэржэ. Нохой жэлэй гарахада ерэхэ хабар, зун, намар сагай уларил шангахан сохилто хээ. Хабарһаа эхилээд, бүхэли зундаа хура бороо мүртэй ороогүй байһан аад, август соо гэнтэ ехэ үер ерэжэ, Сэлэнгэ мүрэнэй адагай бүхы набтар газарай тарыалан, сабшалангые хуу үһан абашоо һэн. Нигэжэ аймагай хүдөө ажахы, илангаяа мал ажал ехэхэн хохидолдо ороо. Үнгэрһэн жэлдэ ажахынууд малай условно толгой бүхэндэ

Арад зоной аша туһада

«БАЙГАЛАЙ ТОННЕЛЬ БАРИЛСАА ХУМ»

Һаяшаг би Хойто-Байгалаар ябажа ерээб. Северо-байкальск хотоһоо баруун хойшоо 50 километр зайда оршоһон Гоуджекит нютаг хүрэбэб. Арбаад гаран жэлэй саанахана эндэ тоннельнэ 12-дохи отрядай хүдэлмэришэдэй һуудаг томо тосхон байдаг юм һэн. 600 үхэ бүүдэй һураха дунда нурГуулиин, 300 хүнэй баттажа һууха Соёлой ордоной, сад-яслиин, эдеэ хоол, хубсаһа, хүнар худалдаха табан магазин, 1000 тонно овощ хадагалха склад эндэ бии юм. Байгалай долоон километр тоннель барижа байха сагта эндэ ажабайдал орьёлон бусалжа байгаа бшуу. Мүнөө эндэ гансаханшье гадаһанай үлөөгүйнь гайхалтай. Энэ поселогой барилга 1975 ондо эхилһэн юм. Тоннельнэ 12-дохи отрядай хүдэлмэришэд Байгалай тоннелиин барилгада хабаадалсажа байгаад, сүлөө сагтаа өөһэдтөө гэр баридаг бэлэй.

Богонихон сагай туршада гурбан мянган хүн зоной һуудаг зохид поселок Байгалай хадануудай хормойдо ербын бодоо һэн. Би энэ поселок, Байгалай тоннель барилсаһан хум. Бидэ Байгалай долоон километр тоннелиин барилга 1975 ондо эхилээд, 1983 ондо дүүргэжэ, саг үргэлжын ашаглагада тушаалсаа һэмди. Байгалай тоннель гүрэнэй хараалһан түсэбөө жэлээр урид дүүргэгдэһэн байха юм. Энэ тоннелиин барилга болзорһоо урид дүүргэжэ, бидэ гүрэндэ олон миллион түхэригэй алмалта, арьбалалта оруулаа һэмди. Манай тоннельнэ 12-дохи отрядай коллектив дотор дүршэл шадабритай хүдэлмэришэд олон һэн. Москва хотодо метро барилсажа байһанаа, шэмэрүүн хүйтэн уларилтай Хойто-Байгал ерэжэ, тоннель барилсаһан Валентин Иванович Толстоухов тухай хоорэнгүй аргагүй. Валентин Иванович олон жэлэй туршада Москва хотодо метро барилсажа, эрхим ажалайнгаа түлөө Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай орденуудаар шагнагдаһан байгаа. Байгалай тоннель малтаха гээшэ Москва хотодо метро барилсаһан байгаа. Байгалай тоннель малтаха түхеэрэлгэ Москва хотын метро баригшадһаа асараад, тоннель малтажа туршаабди. Энэ түхеэрэлгэ-мнай гранит шулуу, хэзээ-дэшье гэдэдэггүй газар малтажа бирахагүй байшоо. Манай тоннельнэ 12-дохи отрядай коллектив сүхэрхэдөө, Японһоо «Фурукава» гэжэ тоннель малтаха түхеэрэлгэ худалдажа абаба. Энэ комплексын утань 40 метр юм. Гранит шулуу үрэмдэн малтаад, бетоноор хапануудыень бүхэлхэ ажал сум хэдэг бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгэ байшоо. Валентин Иванович Толстоухов энэ түхеэрэлгые һайса шудалаад, ашаглажа эхилээ юм. Нажа энэ түхеэрэлгые ашаглахыемнай бидэнээ һургадаг бэлэй.

Богонихон сагай туршада Японой мэргэжэлтэдһээ халташье дутахагүйөөр манай проходчигууд «Фурукава» түхеэрэлгые ашагладаг болоо бэлэй. Бидэ халаанай туршада метрһээ үлүү тоннель малтадаг болоо һэмди. Валентин Иванович Толстоухов шанга журам бариха дуратай хүн һэн. Олон үгэ хэлэхэгүй. Ажалаа һайн мэдэхэ.

Байгалай хадануудай хүрьһэ һайса мэдэхэ болоо, газар малтадаг түхеэрэлгэдээ дадаа. Хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө урда шанга эрилтэ табидагшье байгаа. Бидэ һарадаа дунда зэргээр 75—80 метр тоннель малтажа бетоноор бүхэлдэг һэмди. Дүрбэн халаанай туршада ажаллажа, «Фурукава» түхеэрэлгэ минутыншье туршада миин байлгангүйөөр ашагладаг бэлэйбди. Зарим һараануудта 120—130 метр тоннель барижа, Бүхэсоюзна рекорд олон удаа туйлаа һэмди. «БАМтоннельстрой» управленин хүтэлбэрилэгшэд энэ туйлалтануудыемнай үндэрөөр сэгнэжэ, мүнгэн шангаар, үнэтэ бэлэгүүдээр олон удаа шагнаһан юм.

Леонид Степанович Базалиин бригадын коллектив манай бригадатай мүрысэдэг байгаа. Леонид Базалий Харьков хотодо метро барилсажа байһанаа Байгалай тоннель барилсахаяа ерэһэн юм. Валентин Иванович Толстоуховһаа арайшье дутахагүй дүршэл шадабритай һэн тула түрүүшын поселок, Байгалай тоннель барилсаһан хум. Бидэ Байгалай долоон километр тоннелиин барилга 1975 ондо эхилээд, 1983 ондо дүүргэжэ, саг үргэлжын ашаглагада тушаалсаа һэмди. Байгалай тоннель гүрэнэй хараалһан түсэбөө жэлээр урид дүүргэгдэһэн байха юм. Энэ тоннелиин барилга болзорһоо урид дүүргэжэ, бидэ гүрэндэ олон миллион түхэригэй алмалта, арьбалалта оруулаа һэмди. Манай тоннельнэ 12-дохи отрядай коллектив дотор дүршэл шадабритай хүдэлмэришэд олон һэн. Москва хотодо метро барилсажа байһанаа, шэмэрүүн хүйтэн уларилтай Хойто-Байгал ерэжэ, тоннель барилсаһан Валентин Иванович Толстоухов тухай хоорэнгүй аргагүй. Валентин Иванович олон жэлэй туршада Москва хотодо метро барилсажа, эрхим ажалайнгаа түлөө Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай орденуудаар шагнагдаһан байгаа. Байгалай тоннель малтаха гээшэ Москва хотодо метро барилсаһан байгаа.

АРАДАЙ ЭН АЛДАРТАЙ

...театрай түрүүшын ре... вич Ешоновтой жа... лажа, ороӊ ӊүни бо... ртэнь хоноӊоно мар... тагта театр бии бол... тэнине боложо, мэргэ... ршье дутуугүйгөөр эсэнь тиимэшье амар... ойлгоо бэлэйб.

...ин бүхэндэ эүжэг та... булэг заатагүй байха ...ай гоёын тулада бэ... тэ байха. Ажабайдал ...ын зүрилдөөтэй, өө... , тон лэ өөрын зо... ...а даа.«Бүхы ажабай... спир дэмы хэлээгүйл ...хара, хүбүүн, байда... тэрэл хэбээрнь ша... ...жархихаар юумэнэй ... обёрхош...» Радна ...дынь намда айхабтар ..., сэдьхэлдэмни ха...

...ин хаагуур намайе ...о нютагта хоноолгон... ...гуламтада ороогүй, ...а хөөралдөөгүй бол, ...э хүсэд дүүргээгүй ...аа «нохойгүй айл ...дулин» гэлсэдэг гээ... намда саг үргэлжэ ...й бүлгэмүй нуурин ...е ӊануулаадкигша. ...лой министерствэдэ ...элигэй республикан... ...элдөсэб. Энэ түбэй ...уранай театриуудай ...базаржаповатай уул... ...ыемни шэмэлнэн ...бу үгэхынь гүйбаб. ...вна, республика до... ...лдар нэрэтэй хэды ...—гэжэ түрүүшын

...радай театр, үшөө ...да дуратайшуулай ...д ӊалал олон бай... ...үргүүлинүүдта дра... ...үдэлдэг. Эгээ мүнөө ...ай ӊайндэр» гэжэ ...ӊгта тулег дүндаа ...ӊарада, ӊүрагшана... ...үдэрнүүдтэ түгэс... — гэжэ секторые ...улба.

...дьхэлэй түрэбшье, ...ууд намайе амар ...ютагуудтамнай түү... ...олоӊ театриуд хү... ...дэнэй хэр хүдэлжэ, ...дабадагыень яһа... ...згэ мүнөө, жэшээ... ...ай Баян-Голой ара... ...сриилго бэелүүлжэ ...гараа хайшан гэжэ ...арамжатай зохид ...ӊно гэшэ гү? Али ...улаан-Удэ харгыл... ...екын, театриуудай ...богоӊо гүталайнгаа ...на гүт?

...ихдаа, үмдэхэ хуб... ...хэрэгтэй эд зөөрй ...эй урда толгойгоо

...алнуудтайгаар ган... ...хандажа байгаа... ...гэжэ Мухар-Шэбэ... ...радай театрай ре... , Гэльбэрын Вла... димир Запхановта, Дүтэлүүрэй—Надежда Эрдынеевада, Барханай—Баатар Шойнжуровта, Хэжэнгэ нютагайнгаа басаган Сэлмэг Сампиловна Цыреновада болон бусад олон эдэбхи үүсхэлтэй нүхэдтөө хандан асуунаб.

Арадай уран бэлигэй түбэйхид эдэ бүхы асуудалнуудтамни харюусаха болоходоо, сэдьхэл ханаама харюу үгэжэ шадахагүй байна. Республикымнай Соёлой министерствэдэшье таарамжатай зохид үгэ арадай театрнууд түхай олдохо хэбэргүй.

Пьесэ зохёон бэшэдэг хүндэ захил хэжэ, нютагайнгаа зонние баясуулмаар зүжэгтэй болохо гэшэмнай баһал мүнөөхи мүнгэнэй асуудал гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Арадай гэһэн нэрэ зэргэдээ хүрэмэ, харагшадайнгаа үндэр эриитэдэ харюусама пьесэнүүдые эдэ театрнуудиай хаанаһаа олохо ёнотой болоноб?

Гэльбэрын арадай театрай режиссер өөрөөл аргыень оложо, нютагайнгаа һонинһонин ушар үйлэнүүдые зүжэглэнэ гэжэ дуулагшаб. Бимба Дагбаевшье, мүн лэ «өөрын гүрөөһэтэй» хүн. Тоэд эдэ хүбүүд шэнги бэлигтэн арадай театр бүхэндэ бии аал?

Республикымнай соёлой дээдын зургааануудай эдэ хамагые хүсэд анхаржа шадахагүй болоод байхада, хэд, юуд гэдэгынь хүдөө нютагай соёлшодто туһалха ёнотой болоноб? Зүб лэ даа, гүрэнэй бэшэ «арадай» гэжэ нэрэтэйл һэн тулань, нимэрхүү тулиансаг байдалһаань гансал нютаг бүринь «бүдүүн сарбутан», фермернүүд болон элдэб нэгэдэлнүүд үмэгшэлэн үргэжэ гаргаха ёнотой гэһэн харюу дуулдана шэнги.

Тиимэ дэмбэрэлтэй хүнүүд яһалашье байха, тиигэбэшье тэрээн бүридэ эдэ зоной хүсүүн дэрэ ябагдахагүй ха юм даа. Нигэжэ өөдэлхын аргагүй байһан ойлгосотой.

Эндэ арадай театрнуудые тэдхэхэ гансашье мүнгэн зөөри дурдагдана бэшэ гэжэ ойлгогдоно ёнотой. Уран һайханай бүлгэмэй эдэбхитэдтэ ондоохон ёноной тэдхэмжэ юуһнээшье үнэтэй байха. Эдэ нүхэдэйнгөө урма зоригые үргэһэн, бэлигыень дэгжэһэн тэдхэмжэ гэхэл—олониитын дэмжэлгэ болоно. Уран һайханай бүтээл—үнжэгэн дэльбэтэй арюухан сэсэг. Ундалуулжа, хүрьһыень үтэгжүүлжэ, үдэр бүри хойноһоонь анхаржа байгаа һаамнай, хэды һайхан үлзы хэшэгээр ашыемнай харюулхаб!

Зүрхэ сэдвхэлэй тэжээл хүнэй амин голынь гэлсэдэг. Сэдьхэлэйнгээ сэсэгые хагдараабалнай, үшөө ямархан урагшагүй саг маанадые, үри хүүгэдыемнай хүлеэнэб гэжэ ойндоо оруулханьшье зүрхэ алдамаар... «Сээжын хүсэн сэрэг хүнтэ» гэһэн арадайнгаа үгэ нангин туг болгон үндэрөөр үргэжэ, түрэл арадайнгаа арюун сэдьхэлые хирэгүй һайханаар үеһөө үедэ дажжуулжа ябахамнай болтогой.

Телевизор, кино гэхэдэмнай, алалсаан, хюдалсаан, али болохо хёмөрөл үхибүүдээ заримдаа экранда дүтэшье табихаар бэшэ жэрхэмшэг муухай бэлин шэбшэгэй үзэгдэлнүүд абаһаар лэ харегдашаха.

«Хэн хүгжэм захинаб, тэрэ мүнгээ түлэдэг» гэдэг ааб даа. Тиимэшье һэн гэлэй. Бидэнэр энэ саршамһаа ондоо гуримаар хүмүүжүүлэгдэнэшье һаа, ольһото халуун сэдьхэлнээ уянгата хүгжэмэй аллгые үргэлсэхэ хабаяа алдаагүй байхабди.

Тархияа дээгүүр баригты, арадаймнай театрайхид!

М. БАТОИН.

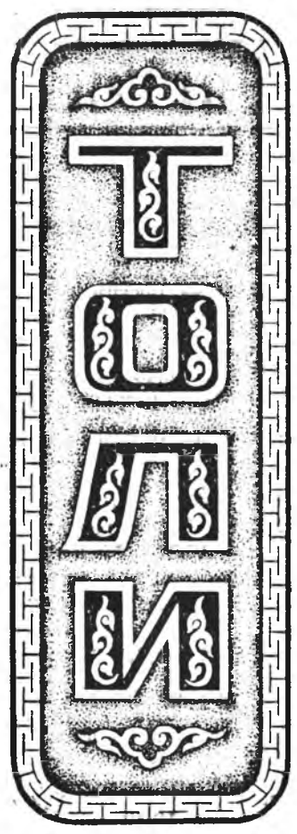

Зүүн зүгэй арадуудай хатарай «Лотос» театрай артистнууд нёдондо мэргэжэлтэ театр боложо, уран бэлигээ хаа хаанагүй харуулна. Нёдондо Голландида, урдань Хитадта хатариуудаа харуулаа.

Сагаан һарын хүндэлэлдэ уян нугархай хүдэлсэтэй, уран гоё шэмэглэлнүүдтэй, ялагар тологор костюмтай «Лотос» театрай басагад хүн зоннис баясуулаа:

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Лотос» театрай артистнууд бурлад хатар гүйсэдхэнэ.

Б. ДОРЖИЕВА.
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Шог ёгто долгин дээрэ

ШАЛТАГТАН ФЕРМЕРНҮҮД БОЛОБОГҮЙ

«Архи юрэдөө юутэ юм агшаб, хэдэн мянгашье гэхэдэнь, хамаагүй абаад уунал хабди?» гэжэ Шалтаг хэлээд, ӊуурнйаа бодожо, «хойнохи Борхоолойтондо хэзээшье нэгэ юумэ олдохо бэшэ ха гү» гэһээр гаража ошобо. Гурбан хоног үнгэрбэ, Шалтаг гэртээ ерэбэгүй. Дуулахадань, Борхоолойдо маарта нааданал хэбэртэй. Үбнэ хулһанда гэжэ бэлдэгээшэб. бишье зоргоороо болохоб. Шамдал адли хаарта намнаад, архи намнаад ябахаб. Хаанаб тэрэ банкыншни счет? Кредидэйнгээ үлэнэн мүнгэ абаһуу» гэхэдэнь, «юун кредит гэзбшээ? Үнн үгы болоһон юм ааб даа. Тамгатай-шүдхэртэйнь Борхоолдо үгөө һэм», гэбэ.

Газаһаа Борхоол Баргша Тарагша хоёрые дахуулаһай орожо ерэбэ. Борхоол Шадамар тээшэ хараад, «минии шүүһэн Шадамархан мэндэ байна хаямши, шамайе абаашахаяа ерээб, тэрэ хаража байһан малтайшни», гэбэ.

«Би ошобошье гэлэйб, ши намаар юу хэхэбши, би шинии юуншни болохобиб?» гэжэ Шадамарханай хэлэхэдэнь, Борхоол юуншье гэхээ ойлгожо ядажа байтараа, «тэрэ миний шүүһэн мал харахаш, һамганаймни хэдэг ажал хэхэш, юрэдөөл юу хүүлэхээ би мэдүүжэб», гэбэ.

«Һэ, яагаа һөөл гээшэбши? Хаарталдаад, таанадаар сохом алдагдаһанаа мэдээд ошохоб. Эгээл түрүүн би энэ ӊуугааша Шалтагаа табижа, таанадта алдаһуу» гэхэдэнь, «Ши хаарта наадажа шадахал аад, хэлэнэгши, Шалтагаа алдаа һаа, яахабши» гэбэ Борхоол. «Шалтагымни намһаа шүүгээ һаа, наймтайгаар абаашана бээт, шамда һайн бэшэ гү» гэжэ Шадамар урдаа оруулбагүй.

«Зай, тиигээ һаашни, наадаад үзэе» гээд, хаартаяа гаргахадань, «Таанадай хаарта хуу эндэ-тэндээ тэмдэг хэзтэй, мэхэ гохотой байгаа юм бээ, би оорыгоо хаартаар наадахаб» гэжэ Шадамархан хэлээд, ошожо ханзаа үудалаад, шэб шэнэ хаарта гаргаба. Удаань стол дээрэ байһан аяганнуудаа хуряагаад, шэб шэнэ аршуулаар аршажа сэбэрлээдхибэ.

«Юу наадахабибди? гэжэ Борхоолой асуухада, «Хамаагүй очко, борхожы, эндэ, гээд Шадамархан харюу үгэбэ. Тиигэжэ хэлэхэдэнь, «Түргэн мүртэйгоор очко наадая» гэлсэбэ. «Зай тиигээ һаа, хоюулаа наадажа эхилхэдээ, би шинии табиһан. Шалтагайшни түлөө, Шалтагайшни алдаһан бүхы алдуурниень шамһаа бэшэ бултыень табинаб» гээд Борхоолой хэлэхэдэ, «Зай болоо» гээд, хаартаа һагшажа үргэлсөөд, Борхоол урид хубааха болобо.

Түрүүн хубааха болоһондоо Борхоол ехэ баяртай, хаартаяа һар-һар һагшасагаана, тяс-няс гэтэр гараараа пиршагануулна, «зай үргэ» гээд Шадамарай урда табина. Шадамарай хэдэн газар болгожо бэрхээр таһалаадхихадань, суглуулжа абаад, «зай миниии табиһан юумэнэй ха хадатань гү, али бултандань гү?» гэжэ асуухадань, Шадамархан Шалтаг тээшээ хараад, «энэшни гэжэ намайе хэдэн болгоод табижа алдаһан юм» гэбэ. «Би хахадлажа гутахагүйб даа, наадаал хадаа бултандань» гэбэ.

Борхоол нэгэ хаарта үгөөд, дороһоонь нэгэ хаарта абажа, хаартынгаа дээрэ табяад, Шадамар тээшэ хаража, «хэды» гэхэдэнь, «нэгые» гэбэ. Борхоол нэгэ хаарта үгөөд, Шадамар тээшэ хаража байхадань, Шадамар хаартаашье харангүй, «өөртөө аба» гэбэ. Борхоол нэгые абаад хараба, хоёрдохёо абаад хараба, гурбадахияа абаадхиба.

Тиихэдэнь Шадамархан хаартаяа абажа хараад, «миниихи очко, харин шиниихи перебор ха» гэхэдэнь, Борхоолой һүүлшынгөө хаарта хараагүй байһанаа, харан гэхэдэнь, «һэ, намайе малтай, түйсэ байба... Борхоолой «би шамайе табинаб, ши шүүжэ бусааһан малаа гү, али кредидэйнгээ мүнгэ табихагши?» гэхэдэнь, һэ, намайе малтай адли сэгнэбэ гээшэгши, энэ пялхайжа һууһан Шалтагаа табина бээзэб» гэбэ.

Шадамарханай хаарта һагшажа байхые харахада, олигой түргэн, хаартань гар соонь «тиигэ тиигэ» гэжэ байжа абяа гарахадал гэжэ «тяар-тяар» гэнэ. Таһала гэжэ таһалуулаад, нэгэ хаарта үгоод, улынгаа хаарта абажа, ула дээрэнь табяад, «зай хэды?» гэхэдэнь, «хоёрые» гээдхихэдэнь, хоёр түйсэ үгэжэрхёод, «бишье өөрыгөө шүүбэб» гэжэ хэлээд, Борхоол тээшэ хаража, «баһа перебор болоо бэшэ аал» гээд, өөртөө нэгэ хаарта абаад, «миниини баһал очко» гэбэ. Борхоол юуншье гэжэ хэлэхээ болёод, шамайе нигэжэ наадаха гэжэ мэдээгүйб гэхэдэнь, «зай саашань та юугээ табяад наадахабта?»— гэжэ Борхоолһоо ӊурахадань, «мүнөөдэр миниии наадаха үдэр бэшэ ха, хожом наадахабди»,—гэбэ.

«Шалтагаа алдабалгүйб, энээнһээ хойшо би таанадаар хаарта наадахаб. Энэ үдэрһөө хойшо Шалтагни миниии хэжэ байһан юумые дууһан хэхэ болохо. Би шинии һамга хаартаар шүүгээ һаа, Шалтагайнгаа ороидо барлаг болгохоб» гэжэ байжа, Шадамархан ёнорхобо. Тиигээд һаяхан гэртэнь орожо ерэһэн гурбан хүнүүд тээшэ хараад, «зай ерэһэн хэрэгтнай бүтөө гү?» гэжэ асуухадань, тэдэнэрынь малгайгаа түргөөр абаад, «һайн дээрээ ябая, тэрэгүйдэ энэ Шадамархан маанадһаа юушье үлөөхэгүй» гэлсэһээр гаража ошоо һэн.

Є. БАХЛАЕВ.

Жорж ЮБУХАЕВ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

ИИБИИН ЗӨӨРИ

1.

Наһан соогоо эдлэжэ ябаһан зөөриеэ,
Намдаа нибинмни
даадхажа үгэһэн юм.
Одхон хүбүүниинь
олдошогүй энэ олзынь өөрөө,
Омогорхон сэгнэжэ,
саашань үрнэртөо дажжуулха хүм.

Нибиймин хурабшань
Элэшөөд яларна.
Гол ута һабагшань
Газар дэлхэйе орёоно.
Нибинмни хурабшань
Инагайм хурганда
таарана.

2

Бэлэмүүрээр һүеэ бүлэхэ
Буряад айлнууд үсөөрөө.
Бэлэн машинаар зөөхэй
гаргаха,
Бэринэр баранагүй хүсөө.
Иибинн бэлэмүүр
хаһашоод
Уйдана буланда
согшойшоод.

3

Гал заялашаяа манаха
Инбинн зөөри бүхэндэ
унтаршагүй һүлдэнь байна,
Иимэ хадань тэрэниие
тахингүй эдлэхэ юм байна.
Зөөри тухайнь
дуулаха уянга хүрэнэ,
Зохёохы мүрнүүд
зүрхым хүлгүүлэн түрэнэ.

Сэсэнхэн даа,
Иибин-Багша,
Сэнтэй һургаалаа
хөөрэнэ.
Гэлигэр хуһан эшэ
барюултай
Гарайн шэдн шэнгээһэн,

Ган булад хүлихөө.
Галай дүлэнһөө улайха
Гарта таануу хүлихөө.
Хэдэн олон жэлдэ
Хэрэглээб тэрэниие
нибин?
Хэшэгынь дулаахан тэндэ
Хэтэ мүнхэ үлэһэн шэнги.

4

Үхибүүдэйнь тэнжэһэн
үлгы
Үмхирөөгүй мүнөөшье,
Инбинн зөөри бүхэндэ
унтаршагүй һүлдэнь байна,
Иимэ хадань тэрэниие
тахингүй эдлэхэ юм байна.
Зөөри тухайнь
дуулаха уянга хүрэнэ,
Зохёохы мүрнүүд
зүрхым хүлгүүлэн түрэнэ.

Хурса шобхо үзүүртэй,
Хурсахан харасынь
гэзгэзгүй,
Шүбгэнь мүнөө манайдаа
Жэбэрэнгүй
хэрэглэгдэнэл даа.

Ашанарынь тэрээн соо
тэнжээ
Гушанартань баһал
хэрэгтэй
Зөөлэн таатай үлгыдэ
Зохид гээшэнь
нойрсохонь.
Инбинингээ мүшэтэ
харгыда
Мүнхэ наһанай зула
барихам.

ЯБАГАН МҮРНҮҮД

1

Үүр сайхын урдахана
Хэн газаагуур ябанаб?
Юундэ нохой хусанаб?
Эхэнэргүй хүршэмни,
Хаанаһаань бусанаб?

2

Шүүдэр соогуур
Мүр мүшхэнөөр,
Һарын доогуур
Һүүдэр туунаар
Яахаяа намай
Басаган даханаб?

3

Таатай дантинын
Турамхай дура.
Тунаагаагүй наһан.
Хонхонуудай ханхиная
Һануулһаар тэрэ
Урдашаһан ӊһан...

4

Ялгаа һонюуша һарабши?
Ялайн сонхоор шагааха.
Юу мүнөө хараабши?
Эхэнэр шамай хараяха.
Үтэр саашалыш,
Үүлэн соогоо хорыш.

5

Нюдэ руум харыш сэхэ
Нимгэн дурыш мэхэлхэ
Нюуса галхан байна аал?

ДҮРБЭН МҮРӨӨР ХЭЛЭХЭДЭ

Һүнниин тэндэ нойроо
сэлмээд,
Һүүдэр мэтэ ӊуунаб
һэргээд.
Зүүдэм эхи һүлгүй байна
Үүдэн һанаа алдаа
нойрсоод.

* * *

Гэрэй дундэ пеэшэн
зогсоод,
Гэмэрнэгүй дулаагаа
үгөөд,
Гэнжэтэй нохойм
һалганан,
Газаагаа хусана
даарашоод.

* * *

Одонһоо одон хүрэтэр
хэдыб?
Намһаа шам хүрэтэр—
тэды.
Олдохогүй дуранай ондоо
харгы
Намагта татагдашообди,
мэдыш.

***

Эжын гэрэй, богоһо
гэшхэжэ ороходоо
Эгээл хүхюу хүүртэй
байгыш хододоо.
Миниии балшар наһые
һануулна тэрэ
Мүнгэтэн элэһэн
богоһынь тодорходоо.

* * *

Манан соогоо
хүрмэлдэһэн
Мандал наран оройтошоо.
Манай газаа хэбтэһэн
Үбһэ ногоон норошоо.

* * *

Айдар зунайм сэсэгүүды
Найдал миниии сэсэгүүды,
Намар намһаа хулууба.
Ямар хооһон байдал бэ?

* * *

Намарай хагдан соогуур
Нюсэгэн хүлнүүд
жэрэлзэнэгүй.
Тэрээнһээ боложо
саагуурае
Тэнхээгүйдэн хагдараал
даа.

* * *

Һулада һуладаһаар нараи
Сомоодо түшүүлэйтэй
утахан
Һургаагта ӊуужа амарба.

Саашаа яажа ябахань бэ?

* * *

Гэрһээ шэнэ харгы
Гаргааб танай зүг руу.
Сэсэг, баглаа—ургы,
Иираг дурапай харгы.

* * *

Харгымни удэшэнэ,
Харгымни угтана.
Харгымни абаашана,
Харгымни дахалдана.

* * *

Ёохор нааданаймнай
эрьесэнь нара зүб.
Хадамда гараһан
басаганаймнай харгынь
нара зүб.
Наһа бараһан хүнэймнай
замынь баһал нара зүб.

АМАН ЗОХЁОЛОЙ АБДАРҺАА

БАРГАЖАНАЙ ДУУНУУД

50—60-аад онуудаар Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түмэршэ дархан Базарсада Батуевай «Хатар жороотой хүлэгөөрөө» гэһэн Баянгол нютагта дэлгэрһэн дуу дуулахадань, жэлэй дүрбэн сагта сүлөөгүй ябаһан малшад, хонишод сэдьхэлээ баясан үлэдэг бэлэй.

Хатар жолоотой
хүлэгөөрөө лээ
Хаһаһан газартам
хүргөөрэй.
Хашлһан нэлархай
зайханаараа лээ
Харюухан мэндыем
хүргөөрэй.

Хурамхаан нютагта ажаһуудаг, үнинэй багша Цыремпил Бальчинович Будаевай «Барбагайн шэнээн байхадам» гэһэн түрэ наадануудта, һайндэрнүүдтэ, үргэн зоной урда дуулахадань, эжэлүүдгүй эльгэ зүрхэн эльбэгдээд абадаг.

Барбагайн шэнээн
байхадам,
Ваабайм намайгаа
үргэһэн юм.
Баһал мүнөө һанахадам;
Инжэл ябахыем үргэһэн
даа.
Эрхын шэнээн байхадам,
Эжым намайгаа үргэһэн
юм.
Энэл мүнөө һанахадам,
Инжэл ябахыёмни
үргэһэн даа.

Уланхаан нютагта ажаһуудаг дуушан Бальжинима Мунгуновай бүдүүн хоолой дуулаагүй хүн Баргажан голдо үгы тооной.

Мэнээтэй, мэнээтэй
хээрэрээ
Мэ-тэ-фээ хүрэһэнөө
мэдэбэлгүйб даа.
Мэ-тэ-фээгэй нэгэхэн
илдамхантай
Мэндэшэлсэн байһанаа
мэдэбэлгүйб даа.
Дүгшуулаам даа,
Добуунай нюрган
нахинхалгүй
Дуралаам даа,
Дурлаашым һанаанинь
хүбилхагүй.

Нёдондо жэлдэ зээ хүбүүнэйнгээ түрэдэ 80 наһа хүрэһэн Дэнсэма Золтоевна Дашиева ульгам гоёор урданай нэгэ дуу дуулаһаниинь шэхэнһээмни мултардаггүй, мүнөөшье хүрэтэрөө дуулдажа байдаг.

Галуун, галуун
шубуунһан
Газарша шубуун үгы юм.
Гаралсаһан, түрэлсэһэн
хоёртоя
Гансаардаха юумэн
үгы юм.
Элеэ, элеэ шубуундал
Элидэг шубуун үгы юм.
Эгэшэ, аха хоёртол
Элбэлхэ юумэн үгы юм.

Хүшэгээр нютагта ажаһуудаг Цырма Тахуевна Дондупова залуудаа ёохор наадандa абьястай һэн. Урдань басагад ёохор хатархадаа, нигэжэ дуулалдадаг ӊэн гэжэ тэрэ дурсана:

Гүйдэл үгы мориндо
Гүрбэл минаа шамай даа.
Гүрбэл сэрбэл нааданда
Ёохор зугаа шанай даа.
Ерэн табанай остоолбо
Ербэйхэдээ һайхан даа.
Ерэһэн, түрэһэн
нютагни
Ербыдэхэдээ һайхан даа.

Нюдэ үгы хулгана
Нүхэн тээшээ бүмбэргөө.
Нүхэр үгы басагамнай
Наадан тээшээ бүмбэргөө.
Дэжиим сабхиим шэнэдэ
Дулаан нажар байдаг һай.
Дундуур залуу ябахадам,
Ёохор наадан байдаг һай.

Вл. БАТОРОВ.
Хурамхаанай аймаг.

ОРОНГЫН ДУУНУУД

* * *

Оронгын татуур гүнзэгыл
юм,
Унагшал борым хоолойсоо.
Урихан нүхэд олонхон юм,
Ухаанайм ганса тээтэр байн.
Сэлэнгын татуур
гүнзэгыл юм,
Сэрбэгэр зээрдым
хоолойсоо.
Сэбэр басагад
зугаатайл юм,
Сэдьхэлэйм ганса тээтэр
байн.

* * *

Унаган хулын ульгамда
Уулын ногоон зангирна.
Ушарсан гансын уриханда
Уяржал, зоогоом шэмшэрнэ.
Хаядал һайтын ябадалда
Хасууртын ӊогоон зангирна.
Гушанхан наһандаа
хахасахада
Гуниглан, зүрхэм гажарна.

* * *

Яаруу хулаш тахагүй даа,
Янгаажан елүүртэ
яагшал ааб,
Һайхан дүүхэйш хабагүй даа,
Һанаагаа хубаан...
яагшал ааб.
Дошхон хээрэш тахагүй даа,
Добын ташаланда яагшал
ааб,
Дужагануур нэгэнш
хабагүй даа,
«Дурлабаб...» гэхэдээ
яагшал ааб.

* * *

Уулын оройгоор харахадам,
Унлар манан соо наран
байна.
Ушарсан гансаяа һанахадам,
Уулзахын аргагүй холо
байна.
Хадын оройгоор харахадам,
Харанхы манан соо наран
байна.
Ханилсан гансаяа һанахадам,
Харалсахын аргагүй холо
байна.

* * *

Ялагархан дэлэстэй
илдамхан хээр,
Янгаажан харуулайм
унаган юм.
Яахадаа досоом
уйсхартайб даа,
Яаралтай мэндыем
хүргээрэй даа.
Оодон дэлэстэй илдамхан
хээр,
Оронго харуулайм
унаган юм.
Ойоргүй досоом уйсхартайб
даа,
Ошоһоор мэндыем хүргээрэй
даа,

Ч-Ц. САНЖИЕВ
бүридхэн согсолбо.

САГААН ҺАРЫН—ФЕВРАЛИИН 11-нэй НОМЕРТО ТОЛИЛОГДОҺОН КРОССВОРДЫН ХАРЮУ:

ХАЖУУ ТЭЭШЭЭ: 1—зэрлэг; 2—зүрхэн, 7—түймэр, 8—альган, 9—тибһэн, 12—үнэгэн; 13—харуул, 14—пеешэн, 15—сэмгэн, 20—тарыан, 21—мойһон, 22—булгэн, 23—бүргэд; 24—мүнгэн.

ДЭЭРЭҺЭЭ ДООШОО: 3—һүүдэр, 4—шулуун, 5—гаанан, 6—тэермэ, 10—тэмээн, 11—суурга, 16—нанаан, 17—богоһо; 18—онгосо; 19—шанага.

Хото, худөөгэй һонин

ХҮСЭД БЭШЭ ТОО БҮРИДХЭЛ

Байгша оной февралиин 14-һээ 23 болотор ажалшадай тоо бүридхэл абаха бүхэроссин- хэмжээ ябуулга үнэргэгдэбэ. Энэмнай Россин Федерацийн бүхы областьнууд, хизаарнууд ба республикануудай ажалшадай тоогой табан процентыень түүбэрилэн бүридхэлдэ абаха гэһэн Россин Федерацийн, мүн Буряад Республикын Министрнүүдэй Советүүдэй тогтоолнуудай дүүргэлтэ болоно.

— Манай республикада ажаһуугшадай табан процентыень тооложо гаргахада, табин минганһаа дээшэ ажалшад болоно. Эдэ үдэрнүүдтэ республикын аймагуудай, хото городуудай 206 худэлмэрилэгшэд айлнуудаар түүбэрилэн ябажа, бэшэлгэ хэһэн байна,—гэжэ ажалшадые бүридхэлдэ абадаг Буряад Республикын Үндэсэй статистическэ комитедэй тайагые даагша Н. В. Ковалевская хоорэнэ.

Шухала удха шанартай энэ хэмжээ ябуулгада пенсионернүүд, арадай ажахын мэргэжэлтэд, бусад худэлмэрилэгшэд, эдбохитэд хабаадалсаһан байна: Ажалшадай дунда тоо бүридхэл абалга дүрбэн жэл болоод лэ үнэргэгдэдэг юм. 1989 ондэ манай ороной бүхы ажалшадые бүридэлдэ абалга үнэргэгдэнэн гээшэ. Харин мүнөө энэ бэшэлгэ түүбэрилэн бэшэгдэжэ, ажалшадай һуудал, байдал, ороной экономическа ба саашанхи хүгжэлтэ тодоруулагдана. Тоо бүридхэл абалга урда тээнь үнэргэгдэнэн бэшэлгын гуримһаа ондоо бологдожо, олон тоото асуудал табигдаһан байха юм. Жэшээнь, ямар мэргэжэлтэйбта, ямар яланайбта, ямар ажал хэдэгбта, мүн бусад асуудалнуудта тодорхой харюу үгтэнэ. Мэргэжэл тухай харюусахадаа, ямар институт гү, али техникум дүүргэһэн тухайгаа эрхэ бэшэ хэлэхэ ёһотой байба. Тинхэдээ хоёрдохи, гурбадахи асуудалнуудта харюусахадаа, гэртээ, һуралсалдаа, ажалдаа байхадаа, ямар хэлэн дээрэ хоорэлдэдэг, һүүлэй хэдэн хэногто хаана, ямар худэлмэри хэжэ эхилһэн тухайгаа хэлэхэ уялгатай. Энээнһээ гадна, һүүлэй үедэ ямар худэлмэри хээд, хэды шэнээн мүнгэ олоһон, мүн гэр бүлэ болоһон тухай гэршэлһэн үнэмшэлгэ гэхэ мэтын баримтануд дуулаһан бэшэгдэнэн байха юм.

Дээрэ нэрлэгдэнэн асуудалнуудһаа гадна, эхэнэрнүүдһээ «хэды үхибүүтэйбта?», «хэды үхибүүтэй болохо хүсэлэнтэйбта?» гэһэн асуудалнуд тоо бүридхэл абагладые һонирхуулан байна.

Республикын аймагуудта, хото городуудта үнэргэгдэһэн бэшэлгын дүн хаража үзэхэдэ, хаа хаанагүй энэ хэмжээ ябуулга гуримтайгаар эмхидхэгдээ. Хурамхаанай аймагай Хонхино, Һахали, Могойто Һууринуудта үнэргэгдэнэн түүбэрилэн бэшэлгын хэмжээ ябуулга хоёр удэрэй туршада хэгдэбэ. Тинхэдээ энэ худэлмэри хэнэн тоо бүридхэгшэд дээрэ хэлэгдэнэн асуудалнуудта тодорхой харюунуудые абажа, согсолхо юм.

Бүхыдоо республика соо үнэргэгдэнэн эдэ хэмжээ ябуулганууде республикын Үндэсэй статистическэ комитедэй таһагай худэлмэрилэгшэд согсолжо, Россин ажалшадай ажаһуудалай ямар боложо байһан тухай шухала мэдээсэл абтаха.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

СОЦИОЛОГУУД ШЭНЖЭЛНЭ

Буряад Республикада нёдондо жэлэй һүүл багта үнэргэгдэнэн шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүд юу харуулааб? Республикада ажаһуугшадай олонхинь имагтал олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй ашаар политика, экономико, соёл гэхэ мэтын һалбаринууд тухай мэдээсэл дээшэлүүлдэг, хараа бодолоо тодорхойлдог байба. «Үнэн, дотор болон хилын саана болоһон үйлэ хэрэгүүд тухай хаанаһаа мэдэжэ абанабта?» гэһэн асуудалда харюусагшадай 89 процентынь«газетэнээ» гэжэ харюусаа, 93 процентынь—телевиденийн, 76 процентынь —радиогой гол шухала үүргэтэй байһые заагаа. Ороймоо 17,8 процентынь—суглаа худэлдэг зонһоо, нүхэдһөө дуулдажа, 14,7 процентынь—хари оронуудай радиостанцинуудай мэдээсэлнүүдһээ гэжэ тодорхойлоо.

Түбэй газетэнүүдэй мүнөө шухала удхатай теоретическэ материалаар баян байһые 65,1 процент харюусагшад тэмдэглээ һаа, 29,7 процентынь—түбэй телевидени, 5,2 процентынь—Россин радиое нэрлэнэн байна. Харин нютагай, республикын газетэнүүдэй энэ талаар түрүү үүргэтэй байһые 12,9 процент харюусагшад тэмдэглээ. 7,2 процент зон республикын телевидениие түрүү һуурида табидаг байгаа һаа, 2,1 процентынь радиодо дуугаа үгэнэн байха юм. Үйлэ хэрэгүүдые саг соонь мэдээсэхэ талаар мүн лэ республикын радиое харюусагшадай 62,4 процентынь түрүү һуурида нэрлээ.

Е. ГОЛУБЕВ,
социолог, философийн эрдэмэй кандидат.

ШУБУУШАДАЙ АША ТУҺАДА

Загарайн бройлерно шубуунай фабрикын хүтэлбэри худэлмэришэдэйнгөө элүүр энхые хамгаалха хэрэгтэ горитой анхарал хандуулдаг заншалтай юм. Экономическа хүшэр байдалдашье фабрикын захиргаан профкомтой хамта ажалшадай амарха, бэеэ эмшэлхэдэ таатай эрхэ байдал тогтоохые оролдоно.

Курортдо амарха путевкануудые хямда сэнгээр дурадхаһаа гадна, фабрикынгаа амаралтын «Родничок» баазада жэлэй дүрбэн сагай туршада амараашадые угтан абадаг. Эндэ амархада, эмшэлүүлхэдэ таатай эрхэ байдал байгуулагданхай—сэбэр агаар, һайн шанартай эдеэн, эрхим бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэ медигүүд худэлдэг.

Энээнһээ гадна, фабрикада өөрын медпункт худэлдэг. Мэргэжэл түгэс бэлэдхэлтэй врач, медсестраһаа гадна, эндэ дүршэлтэй массажист фабрикын худэлмэрилэгшэдые эмшэлдэг юм. Иимэ анхарал мэдэрнэн шубуушадай шармайн худэлдэг байһанинь ойлгосотойл ааб даа.

Т. САМБЯЛОВА.

ТҮРҮҮШЫН ДҮХЭРИГЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

Сагаан һарын урдахана заншалта болоһон багшанарай конкурс эхилээ. «Багша-94» гэһэн конкурс республикын эгээн эрхим багшанарые тодоруулха зорилготой юм. Түрүүшын дүхэригэй һүүлээр 18 багша үлэжэ, саашанхи мурысөөндэ хабаадаха болобо.

Хоёрдохи дүхэригтэ багшанар тон хүндэ даабари дүүргэхэнь—танигдаагүй классда түрүүшынхээ, ямаршье бэлэдхэлгүйгөөр хэшээл үнэргэхэ ёһотой болоно. Эндэ багшын мэргэжэлтэ бэлэдхэл, хүүгэдтэй үгээ ойлголсохо бэлиг шадабринь ялас гэмээр харагдаха бшуу. Нислэл хотын һургуулинуудта эдэ хэшээлнүүд үнэрхэ юм.

Манай корр.

Арадай театрай артист

Мүнөө жэлэй апрель һарын хуушаар Дэрээнэй арадай театрай тогтоһоор 35 жэлэй ой гүйсэхэнь. Тус театрай эдэбхитэй артистнуудай нэгэниинь Д.-Ц. В. Гергенов болоно.

Дугар-Цырен Васильевич «Даһанай амтан» гэһэн зүжэгтэ гол роль гүйсэдхэжэ, олон зоной магтаалда хүртөө бэлэй. Мүн баһа «Сэлгэхэн нютагайм сэсэрлигтэ», «Жаргалай түлхюур», «Илалтын туяа» гэһэн зүжэгүүдтэ урагшатай бэрхээр наадаһан байха юм. Багшалжа ябахадаа, нютагайнгаа нинтын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Мүнөө харюусалгатай ажалда оробошье, Алла тосхондо үнэргэгдэнэн арадай театрнуудай фестивальда хабаадаһан артистнуудые, айлшадые хонуулха болон хоолуулха асуудалнуудые Дугар-Цырен Васильевич шадамараар шиидхэнэн, хүтэлбэрилнэн байна.

Жэлнээ жэлдэ «Үнэн» газетэ захижа, бултанда жэшээ харуулдаг, түрэл газетээ захинт гэжэ нютагайхидаа уряалдаг заншалтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д-Ц. В. Гергенов.

В. БАТОРОВ.

Байрын гэрнүүд бодоно

Байгша оной эхинһээ нислэл хотын олохон бүлэ шэнэ байрануудта зөөжэ ороо. «Улан-Удэтрансстрой» акционернэ нэгэдэлэй барилгашад эдэ гэрнүүдые бариба.

Үнэрнэн жэлэй туршада нэгэдэлэй барилгашад байрын дүрбэн гэр барилаа юм. Хлопинсын заводой худэлмэришэдтэ бариглаһан 130 байратай гэр Сагаалганай үеэр бүрин түгэс ашаглалгада тушаагдажа байнхай. Түмэр замай отделениин больницын худэлмэрилэгшэд 56 байратай гэртэй болоихой. Министрнүүдэй Советэй капитальна барилгын управлениин захилаар баригдаһан 76 байратай гэртэ эзэдынь Сагаалганай урда тээ нүүжэ ороо.

Гадна үмсын захилаар баригдаһан олон дабхар гэр Сагаалганай урда тээ ашаглалгада тушаагдаа һэн. Мүнөө үедэ «Улан-Удэтрансстрой» акционернэ нэгэдэлэй барилгашад хирпичсын заводэй захил дүүргэжэ байнхай.

С. МИХАЙЛОВ.

Зэдын аймаг республика соогоо эгээн олоор мал үсхэбэрилдэг юм. Һүүлэй үе хүрэтэр эндэ мяха бүйлуулха предприяти үгы байгаа. Шэнэ жэлэй эхиндэ ашаглалгада тушаагдаһан мал үүсэлэлгын пункт январийн һүүл багһаа худэлжэ байнхай.

Шэнэ предприятийн директор В. С. Хандуевай хэлэһээр, эмхидхэлэй асуудалнуудые шиидхэнэнэй удаа нэн түрүүн, мал асаржа тушааха тухай аймагай ажахынуудтай хэлсээнүүдые баталһаһай һүүлээр мал үүсэлхэ пункт худэлжэ эхилбэ.

Халаанай туршада эндэ 4 тонно мяха бүйлуулха аргатай юм. Проектно-барилгын «Джидаагропромсельстрой» управлениин барилгашад энэ предприяти барижа байна.

КОЛБАСА ХЭДЭГ БОЛОХОНЬ

Байгша оной зун туе предприятийн хоёрдохи ээлжээн—колбаса буйлуулдаг цех ашаглалгада тушаагдахаар хараалагдана.

Алар 300 километр холо оршодог Улаан-Удэдэ малаа зөөхэсэ болиһон зэдынхид горитой сагаа, мүнгэ зөөриеэ алмахань гээшэ. Шахан таргалуулһан малаа үлүү гаргашагүйгөөр тушааха аргатай болоһон Зэдын малшад урматай.

П. ВЕРШИНИН.

САГААЛГАНАЙ ШАТАР НААДАН

Хурамхаан тосхоной хүүгэдэй байшангай дэргэдэ Сагаан һарын найр нааданда зорюулагдаһан эдир шатаршадай мурысөөн үнэргэгдөө.

Эдир шатаршадай мурысөөндэ Хурамхаанай лицей-интернат, юһэн жэлэй һургуули болон Хурамхаанай дунда һургуулийн дүшөөд хүн хабаадаба.

Мурысөөнэй дүнгүүдые согсолон гаргахада, түрүү һууринуудта лицей-интернадай шабинар Альберт Гомбоев, Александр Цыренов, Станислав Бадмаев, Даба Иванов гэгшэд гаража, онсо шалгараа.

Дүршэлтэй болоһон гэхэ гү, али разрядтай шатаршадай дундаһаа нэгэдэхи һуури лицей-интернадай 10-дахи классай һурагша Баяр Пиртанов, хоёрдохи ба гурбадахи һууринуудые Владислав Онгонов, Анатолий Очиров гэгшэд эзэлбэ.

Түрүү һуури эзэлэгшэдтэ мүнгэн шангууд болон магтаалай бэшэгүүд барюулагдаа.

Г. БАДМАЕВ.

БУРЯТИЯ
мүнөөдэрэй номерто

«Росси гүрэнние бэхижүүлхэ тухай»—Россин Президент Б. Н. Ельцинэй Федератына Суглаанай депутадуудай урда хэлэһэн үгэ.

«Хүүгэдэй кино хэнэй гарта гээлэб гэхэ гү, али «Эрдэм» кинотеатр юундэ хаагдаа б?»—Т. Якунаева.

Зуһаландаа газарай эдеэ ургуулагшадта — туһатай зүбшэлнүүд.

Кроссворд.

Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

Телевидени

ФЕВРАЛИИН 28-һаа МАРТЫН 6 ХҮРЭТЭР

Понедельник, 28

«Останкино» канал
7.00 — Воскресени. 7.45 — Үглөөнэй гимнастика. 7.55— Үглоо. 10.10— Мультфильм. 10.25 — Харыт, шагныт. 10.45 — «Мелочи жизни». 11.15—Гоол. 11.45 — Олимпийн үбэлэй XVII нааданай баярай оршон байдалда хаалта. 13.00 — Шэнэ һонин (13.10 хүрэтэр). 16.00— Шэнэ һонин. 16.25— Олзын хэрэг эрхилэгшэ. 17.20— Мультфильм. 17.30 — Шэнэ нэрэнүүд. 18.10— Одото саг. 18.50 — Технодром. 19.00 — Шэнэ һонин. 19.25— Мультфильм. 19.40— Документнүүд ба хуби заяанууд. 19.55 — Гоол. 20.25 — Миниатюра. 20.40 — «Мелочи жизни». 21.10— Кремлийн ханын саана. 21.40 — Амгалан нойрсогты, багашуул. 22.00 — Шэнэ һонин. 22.30—«Ты счастлив здесь, Рудольф Нуриев?» 23.15 — Пресс-клуб. 00.15 — Олимпиадын дневник. 00.40 — Татьяна Окуневская.

«Росси» канал
8.00— Мэдээсэлнүүд. 8.20 —«Автомиг». 8.25 —Хэрэгтэй болоно. 8.30— Формуло-730. 9.00— Шэнэ лини. 9.20— Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 9.50— Мульти-пульти. 10.00— Россидахи бизнес. 10.30 — «Слово о Льве Толстом». 4-дэхи фильм. 11.30 — Сибирийн тракт. 14.40— Таряашадай асуудал. 15.00 — «Родная кровь» —фильм. 16. 30 — Видеопоэзи. 16.45— Хүүгэдэй шэнэ һонин.

Буряадай ТВ
17.00 — Мультфильм. 17.20— «Сэлэнгэ». 17.50— Залуу уран зураачдын... лэл. 18.25— ...—Курьер. 19... тодо ажаһуу... 19.55— Дуу... поватай уулс... Буряадаар хэ... Байгал ...

«Росси»
21.00 —
21.20— «Заг... 2-дохи сери... шэгүйгөөр, ... нийн үбэлэй... хаалта. 01.0... нүүд.

Вторник, 1

«Останкино» канал
7.00— Шэнэ һонин. 7.35 — Үглөөнэй гимнастика. 7.45— Үглоо. 10.05 — Худэлхэгүй зөөрөөн дэлгүүрэй шэнжэлэл. 10.20— Хүхюун нотонууд. 10.40 — «Просто Мария». 11.30— Хүн ба хуули. 12.00 — Мультфильм. 12.10 — Рок-хэшээл. 12.50 — Пресс-экспресс. 13.00— Шэнэ һонин. 13.10 —«Горячев и другие». 16.00 — Шэнэ һонин. 16.25 — Олзын хэрэг эрхилэгшэ. 16.55— «Деловой вестник». 17.10— Хэрэг. 17.20 — «Том Сойер». 2-дохи сери. 17.50 — Бидэ, басагадай хоорондо. 18.10 —Рок-хэшээл. 18.50— «Азбука собственника». 19.00 — Шэнэ һонин. 19.25— «За кулисами». 19.50— «Просто Мария». 20.45— «За строкой протокола». 20.55 — Темэ. 21.40— Амгалан, нойрсогты, багашуул. 22.00 — Шэнэ һонин. 22.30 — Бомонд. 22.45— «Сердце не камень». 1-дэхи сери. 24.00— Пресс-экспресс. 00.10 — «Как слово наше отзовется». 00.45 — Ород дүүнуудай баглаа. 01.00— Мэдээсэлнүүд.

«Росси» канал
8.0— Мэдээсэлнүүд. 8.20 — «Автомиг». 8.25 — Хэрэгтэй болоно. 8.30— Формуло-730. 9.00— Шэнэ лини. 9.20— Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 9.50— Мульти-пульти. 14.15 — Таряашадай асуудал. 14.40— «Выйти замуж за капитана» — фильм. 16.10 — Телегазетэ. 16.15 — «Параллели». 16.30— Видеофильм. 16.50 — Хүүгэдэй шэнэ һонин. 17.05 — Мульти-пульти.

Буряадай ТВ
17.15—Мультфильм. 17.35 — Хүгжэмтэ оронуудаар. 17.50 — Эрдэ... 18.20 — Үн... — Байгал. ... 19.25 — «В... 20.35 — Бу... дн. 20.40 — ...даар).

«Росси»
21.00 —
21.20— Хэ... гүй. 21.25 — ...ра». 22.20 — ...олимпда. 2... друзья» — ... Спортивна... — Декабрь... 01.00— Ма...

Среда, 2

«Останкино» канал
7.00— Шэнэ һонин. 7.35 — Үглөөнэй гимнастика. 7.45— Үглоо. 10.05 — Худэлхэгүй зөөрөөн дэлгүүрэй шэнжэлэл. 10.20 — «Сорока». 10.40— «Просто Мария». 11.30—Эстрадна концерт. 11.40— Ан амитадай аймагта. 12.20 — Джем. 12.50 — Пресс-экспресс. 13.00— Шэнэ һонин. 13.10 —«Горячев и другие». 16.00 — Шэнэ һонин. 16.25 — Олзын хэрэг эрхилэгшэ. 17.20 — «Том Сойер». 17.50 —Джем. 18.20 — «Летающий дом». 18.50— «Загадка СБ». 19.00— Шэнэ һонин. 19.25— «Мир» телерадиокомпани. 19.50 —Документнүүд ба хуби заяанууд. 20.00 — «Просто Мария». 20.50— Константин Райкин тухай. 21.40 — Амгалан нойрсогты, багашуул. 22.00 — Шэнэ һонин. 22.30 — «Сердце не камень». 2-дохи сери. 23.40 — Максима. 00.10— «Вокруг да около». 00.40 — Пресс-экспресс. 00.50— Футбол. Чемпионуудай лигэ. «Спартак» (Москва)— «Барселона» (Испани).

«Росси» канал
8.00—Мэдээсэлнүүд. 8.20 — «Автомиг». 8.25— Хэрэгтэй болоно. 8.30 — Формуло-730. 9.20— Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 9.50 — Мульти-пульти. 14.40 — Таряашадай асуудал. 15.05 — «Кукарача» — фильм. 16.35— Хүүгэдэй шэнэ һонин. 16.50 —«Рост» студи. 17.30 — Бүхэдэлхэйн һонинууд.

Буряадай ТВ
18.00 — Һургуулийн телевиденийн... 18.30 — Б... Курьер. 19... дуунай «Са... фестивалий... та. 1-дэхи ... Буряадаар ... Байгал (бу...

«Росси»
21.00 —
21.25 —
22.15 —
23.05— Бр... жэм. 23.35 ... дэргэдэхи ... Россин тем... Мэдээсэлнүү...

Четверг, 3

«Останкино» канал
7.00— Шэнэ һонин. 7.35 — Үглөөнэй гимнастика. 7.45— Үглоо. 10.05— Худэлхэгүй зөөрөөн дэлгүүрэй шэнжэлэл. 10.20 — Мультфильм. 10.30—«Просто Мария». 11.20 — Футбол. Чемпионуудай лигэ. 12.10 —16-тэй ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда. 12.50 — Пресс-экспресс. 13.00 — Шэнэ һонин. 13.10 — «Горячев и другие». 16.00—Шэнэ һонин. 16.25 — Олзын хэрэг эрхилэгшэ. 17.20 — «Том Сойер». 17.50 — Н. Рубцовой шүлэгүүд дээрэ Г. Заволокиной дуунууд. 18.10 — 16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда. 18.50 — Технодром. 19.00 — Шэнэ һонин. 19.25 —Лабиринт. 19.50 —Документнүүд ба хуби заяанууд. 20.00 — «Просто Мария». 20.55 — Кинопанорама. 21.40 —Амгалан нойрсогты, багашуул. 22.00 — Шэнэ һонин. 22.30 — «Царская охота». 1-дэхи, 2-дохи серн. 00.50 —Пресс-экспресс. 01.00 —Шэнэ һонин.

«Росси» канал
8.00—Мэдээсэлнүүд. 8.20 «Автомиг». 8.25 —Хэрэгтэй болоно. 8.30— Формуло.730. 9.00—Шэнэ лини. 9.20 — Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 9.50—«Поехали». 13.00 — «Параллели». 13.20 — Концерт. 13.35 — Таряашадай асуудал. 14.00 — «Санта-Барбара». 15.40—Телегазетэ. 15.45—Шэнэ лини. 16.30— Хүүгэдэй шэнэ һонин. 16.45 — «Такой возраст» — залуушуулай тележурнал. 17.15— Бүхэдэлхэйн һонинууд.

Буряадай ТВ.
17.45—Мультфильм. 18.00 —Искусствын һайндэр. 18.30 —Байгал. 18.45 — Курьер. 19.05 — Эстрадна дуунай «Сагаан ... хоёрдохи ... бинь. 20.3... лэбди. 20... ряадаар).

«Росси»
21.00 —
21.20— Мүгй бее бэедээ... «Санта-Бар... «Вспомни... —«В двух... 23.10—Сла... га. 23.15— Криминал... 00.20—А... лэгүүд ... 00.35—«А... 01.00—Ма...

Пятница, 4

«Останкино» канал.
7.00—Шэнэ һонин. 7.35— Үглөөнэй гимнастика. 7.45— Үглоо. 10.05—Мультфильм. 10.20—«Часы капитана Энрико» — үхибүүдэй фильм. 11.35—Концерт. 12.20— М. Таратута Америкэ тухай. 12.50—Пресс-экспресс. 13.00 —Шэнэ һонин. 13.10—«Горячев и другие». 16.00—Шэнэ һонин. 16.25 — Бридж. 16.45—«Деловая хроника». 16.55—«Бизнес-класс». 17.10 —«Шаги навстречу». 17.35 «Часы капитана Энрико». 18.50—«Азбука собственника». 19.00—Шэнэ һонин. 19.25 — Соёлой мэдээнууд. 19.35—Хүн ба хуули. 20.05 —М. Таратута Америкэ тухай. 20.35—«Поле чудес». 21.40—Амгалан нойрсогты, багашуул. 22.00—Шэнэ һонин. 22.30—«Коплан». 1-дэхи фильм. (Франци—Швейцари). 00.05—Долоон хоногой элитэ хуи. 00.20—Академи. 00.50—Пресс-экспресс. 01.00—Шэнэ һонин.

«Росси» канал.
8.00— Мэдээсэлнүүд. 8.20 —«Автомиг». 8.25— Хэрэгтэй болоно. 8.30—Формуло-730. 9.00—Шэнэ лини. 9.20 —Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 9.50—«Поехали». 13.05 —«Санта-Барбара». 14.00 — Таряашадай асуудал. 14.20 —«Жизнь без жестокости». 15.05 — Пятницын Диснейн. 16.00—Хотохон. 16.25 — Хүүгэдэй ... — Бүхэ... 16.10—Ро... мар нэгэ хуйнла... Буряадаа... эн хүн олдохогүй... 17.45— ...нахаар. 18.10—Бр... Курьер. 19... орон». 2... ной һонин... «Росси»
21.00 —
21.20—«Заг... фильм. 2... нова. 24... сезон. 01...

Суббото, 5

«Останкино» канал.
7.00—Шэнэ һонин. 7.35— Үглөөнэй гимнастика. 7.45— Үглоо. 10.05 — Мультфильм. 10.25—«Мир» телерадиокомпани. 11.50—«Огород—түхэреэн жэлдэ». 12.20— Одото саг. 13.00—Шэнэ һонин. (13.10 хүрэтэр). 16.00—Шэнэ һонин. 16.25—Олзын хэрэг эрхилэгшэ. 17.10—Онтохоной һайндэр. 17.50—Одото саг. 18.30—Авто-шоу. 18.50 — Технодром. 19.00—Шэнэ һонин. 19.20 — Документнүүд ба хуби заяанууд. 19.30 — «Эрмитаж». 20.00— Долоон хоногой суурган. 20.30 — Концерт. 21.00—Рина Зеленая. 21.40—Амгалан нойрсогты, багашуул. 22.00 — Шэнэ һонин. 22.30—«Филин и кошечка»—фильм. 00.15 — Галина Вишневскаятай уулзалга. 01.05—Шэнэ һонин. 01.25—Хүгжэмтэ программа. 02.25 — Пресс-экспресс.

«Росси» канал.
8.00— Мэдээсэлнүүд. 8.20 —«Автомиг». 8.25—Хэрэгтэй болоно. 8.30—Шэнэ лини. 8.45—Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 13.20— М-Трест. 13.35—Таряашадай асуудал. 14.00—Хүгжэмэй 400 жэл. 14.30—Шэнэ лини. 15.05— Фильм-премьер. 15.20 — «Влюбленные»—фильм.

Буряадай ТВ.
16.40— Мультфильмнүүд. 17.20—«Под шелест старых страниц». 17.50—Мариинска театрай дуушан В. Цыдыповагай концерт. 1-дэхи хубинь. 18.35—К... рануудта ... —Дуушан... концертыг... «Росси»
21.00 —
21.00—... —фильм... мен-шоу. 23.30—«... видеофи... програм... сэлнүүд... нэ. 01... жуулга. ...

Воскресени, 6

«Останкино» канал.
8.15—Үглөөнэй гимнастика. 8.25—Шэнэ һонин. 9.00 —«Час силы духа». 10.00— «Без паузы». 10.30— Эртэ үглөөнһөө. 11.00 — Полигон. 11.30—Спортлото. 11.45 — Бултанай гэртээ байхада. 12.15—Эдир уран бэлигтэн. 13.05—Шэнэ үетэн. 13.45— Пи тэмдэгтэй. 14.30— Провинци. 15.00—«Пиф и Гекулес». 15.10— «Подводная одиссея команды Кусто». 16.00—Шэнэ һонин. 16.20— «Мир» телерадиокомпани. 17.00—Аяншалагшадай клуб. 17.50—Шпаргалка. 17.55— Мультфильмнүүд. 18.50 — Смехопанорама. 19.40 — Мультфильм. 18.50—Эстрадна концерт. 20.00—Шэнэ һонин. 20.15—«Живое дерево ремесел». 20.20—Панорама. 21.00—«Неисправимый» — фильм (Франци). 23.00 — Воскресени. 23.45—Киногой ододой бал. 00.30—Мариинскадахи променад. 01.15 — Шэнэ һонин. 01.30—«Синие ночи». Кабаре. 02.05— Ехэ сэгнэлгэн.

«Росси» канал.
10.00 — Мэдээсэлнүүд. 10.20—«Автомиг». 10.25 — Үглөөнэй амар мэндэ. 10.55 —Аты-баты. 11.25—Ехэ хоккей. 11.55—«Рост» студи. 12.25—Пилигрим. 13.10 — Бага Европоһоо репортаж. 13.40—6 соото. 14.00—Зуража хаяхагүйш. 14.15 — «Дамы и бабоньки». 14.45— Гоголийн байшандахи үдэшэнүүд. 15.15 — «Влюблен по собственн... фильм. ... хэлые мэдэхэгүй зо... хим на... Граждан ... амитада... Диснейн... йнэ үзэг бэшэг мэ... 19.45— ...аха арга боломжо... дэр. 19... абаха тапаггүйгөө... дая» — ...ешүүд хаанаһаа ... 21.00— ... —«Не... евагай... «Принц... фильм. ... нүүд. ... 01.25— ... га. 01...

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь). НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо). ОЧИРОВ С. Д., РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ТОКТОХОЕВА В. Э.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министрнүүдэй Совет
Бүгэдэ буряадай үндэһэн соёлой эблэл болон редакцийн ажалша коллектив.

Манай адрес:
670000, Улаан-Удэ, Каландаришвилийн үйлсэ 23, «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакцийн телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный—2-54-54, редакторай орлогшонорой—2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретарийн—2-50-52, секретариадай—2-66-76 таһагууд: нинтын политическэ—2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа—2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-67-81, 2-61-35, соёлой эрдэмэй болон һургуулинуудай—2-60-21 (даагшань), 2-57-63; олоннитын худэлмэрийн ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын—2-60-91; коррек торнүүдэй—2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй—2-35-95. Манай корреспондентнүүд: Агинскда—3-42-19. Закаменскда—30-61.
Буряад Республикын Министрнүүдэй Советэй хэблэлэй телефонууд: директор—2-49-94, бухгалтери—2-23-67, вахта—2-56-62.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудаһан хэм... Индекс 50901. Хэһэг 6.363.
Стереотипта тушаагдаһан саг...

Буряад Республикын республика... гипографидта газетэ хэблэгдэ... торайнь телефон 2-40-45.
Мүн 69 дахи номертойгоор бүрэ... абтанхай.